

Waterschap Veluwe

Steenbokstraat 10
Postbus 4142
7320 AC Apeldoorn
[T] (055) 527 29 11
[F] (055) 527 27 04
[E] waterschap@veluwe.nl
[I] www.veluwe.nl

Beleidsbegroting 2012

Definitief

Datum 7 november 2011
Opgemaakt door afdeling Financiële en Economische Zaken

Waterschap Veluwe

Inhoudsopgave

1. Nota van aanbieding	3
1.1. Algemeen.....	3
1.2. Bestuursomvang en -samenstelling.....	8
1.3. Tarieven.....	8
1.4. Lastendruk	9
2. Programmaplan	11
2.1. Algemeen.....	11
2.2. Programma Veiligheid.....	12
2.3. Programma Voldoende en schoon water	14
2.4. Programma Waterketen	21
2.5. Programma Bestuur en belastingen	31
3. Nota betreffende de financiële positie	39
3.1. Algemeen.....	39
3.2. Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	39
3.3. Uitgangspunten en normen	39
3.4. Incidentele baten en lasten.....	39
3.5. Kostentoerekening.....	40
3.6. Onttrekkingen aan reserves en voorzieningen	40
3.7. Waterschapsbelastingen	41
3.8. Weerstandvermogen / Risicoparagraaf.....	43
3.9. Financiering	46
3.10. Verbonden partijen	50
3.11. Bedrijfsvoering	51
3.12. Investerings.....	52
3.13. EMU-saldo	52
4. Begroting naar kostendragers	55
4.1. Algemeen.....	55
4.2. Watersysteembeheer	55
4.3. Zuiveringsbeheer.....	56
5. Begroting naar kosten- en opbrengstsoorten	57
6. Besluit ter vaststelling en goedkeuring	59

Waterschap Veluwe

1. Nota van aanbidding

1.1. Algemeen

Inleiding

Hierbij presenteren wij u de beleidsbegroting 2012 van Waterschap Veluwe.

De begroting bestaat uit twee delen, te weten:

- deel 1: Beleidsbegroting;
- deel 2: Beheersbegroting.

In deel 1 zijn de beleidsmatige en andere bestuurlijk relevante aspecten verwoord. Op basis van de in deze begroting opgenomen financiële- en prestatiekenmerken wordt het bestuur in 2012 voorzien van bestuursrapportages om inzicht te geven in:

- de mate waarin voorgenomen prestaties zijn/worden gerealiseerd;
- de financiële stand van zaken.

Op basis van deze rapportages kan tussentijds zo nodig door het bestuur bijstelling plaatsvinden van beleid en/of prioriteiten.

Behalve de kwantitatieve en kwalitatieve prestaties zijn in deze begroting bij het hoofdstuk "Programmaplan" de doelstellingen SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden) gedefinieerd, zodat deze objectief getoetst kunnen worden.

De begrotingen van Waterschap Veluwe en Waterschap Vallei & Eem zijn naast elkaar gelegd en een aantal zaken zijn, vooruitlopende op de bestuurlijke fusie in 2013, op elkaar afgestemd. Zo is de programma-indeling gewijzigd in Veiligheid, Voldoende en Schoon Water, Waterketen en Bestuur en Belastingen.

Daarnaast zijn o.a. de uitgangspunten gezamenlijk opgesteld, is de treasury paragraaf gezamenlijk opgesteld en zijn de lastendrukprofielen op elkaar afgestemd.

In de bestuursrapportages en de jaarverslaglegging zal een (tussen)evaluatie plaatsvinden van de gestelde doelen, waarbij wordt aangegeven in hoeverre de gestelde doelen daadwerkelijk in 2012 zijn gerealiseerd. De opgave zoals opgenomen in deze begroting zijn conform waterbeheersplan 2010-2015.

Deel 2 van de begroting betreft het bedrijfsmatige deel en is meer van belang voor de ambtelijke organisatie.

De begroting 2012 is opgesteld inclusief het meerjarenperspectief voor de planperiode 2012-2016. Hierbij zijn de meerjarenprestaties indicatief opgenomen in het hoofdstuk "Programmaplan".

De totale kosten van deze begroting vallen € 2.650.000,-- lager uit dan geprognoseerd in het meerjarenperspectief 2012 uit de begroting 2011. De kosten van kostendrager watersysteembeheer zijn € 1.547.000,-- lager en die van kostendrager waterzuivering € 1.103.000,-- lager dan het meerjarenperspectief 2012. Deze lagere kosten zijn met name het gevolg van lagere kosten inhuur personeel,

Waterschap Veluwe

lagere kapitaallasten, lagere onderhoudskosten, lagere kosten verwerking slib, lagere bijdrage GBLT en hogere opbrengst geactiveerde personeelskosten.

De uitgaven van het waterschap zijn begroot op € 123,9 miljoen.

Deze zijn als volgt samengesteld:

- investeringen i.k.v. Ruimte voor de rivier (hoofdstuk 3.12) € 16,5 miljoen
- investeringen i.k.v. Werken voor RWS (hoofdstuk 3.12) € 10,1 miljoen
- overige investeringen (hoofdstuk 3.12) € 35,4 miljoen
- exploitatiekosten (hoofdstuk 5) € 61,9 miljoen

In totaliteit is in de begroting een bedrag van € 62,0 miljoen aan voorgenomen investeringen opgenomen. In paragraaf 3.12 zijn de investeringsbedragen per programma opgenomen. Binnen deze programma's is het conform de regeling budgetbeheer mogelijk om projecten tegen andere projecten in te wisselen omdat het primair om de doelstellingen gaat.

De in deze begroting opgenomen cijfers van de begroting 2011 zijn conform de, in de bestuursrapportage (Burap) 2011-3 vastgestelde, herziene raming 2011. Deze herziene raming is niet doorgerekend voor wat betreft ondersteunende producten. Onder de beheersproducten, programmakosten en kostendragers zijn dan ook alleen de direct herziene kosten en opbrengsten opgenomen.

Ten opzichte van de (herziene) begroting 2011 stijgen de exploitatiekosten met 2,2% tot € 61,9 miljoen. De verhoging is met name het gevolg van de hogere kapitaallasten (o.a. ingebruikname rwzi Epe).

De belastingopbrengsten stijgen gemiddeld met 1,6% tot € 53,5 miljoen t.o.v. de (herziene) belastingopbrengsten 2011. De opbrengsten niet zijnde heffingen zijn € 5,9 miljoen. Het tekort van € 2,5 miljoen wordt gedekt door onttrekkingen aan de reserves.

Bij de berekeningen van de tarieven voor 2012 is geen rekening gehouden met een eventueel positief dan wel negatief resultaat in 2011. Ook is er geen rekening gehouden met (financiële) voordelen van de fusie met Waterschap Vallei & Eem.

Als gevolg van bovenstaande uitkomsten worden de volgende stijgingspercentages voorgesteld:

- watersysteembeheer + 0,0%
- waterzuivering + 3,0%

De tarieven zijn onder paragraaf 1.3 opgenomen.

Ontwikkelingen en ambities

Per 1 januari 2012 zullen de ambtelijke organisaties van Veluwe en Vallei & Eem samengaan in één nieuwe organisatie die voor beide waterschappen zal werken. In het voorjaar 2012 zal het verbouwde waterschapskantoor in Apeldoorn betrokken worden. In Amersfoort zal een satelliet locatie gebouwd worden met een beperkt aantal plaatsen zodra het hoofdkantoor van Waterschap Vallei & Eem te Leusden verkocht is.

Waterschap Veluwe

In 2011 en 2012 zal gewerkt worden aan het harmoniseren van het beleid van de waterschappen Veluwe en Vallei & Eem. Hiermee zullen kosten verbonden zijn die op dit moment nog niet in te vullen zijn.

Naar verwachting zal de bestuurlijke fusie per 2013 gaan plaatsvinden. Op basis van de verkiezingsuitslag 2008 zal het nieuwe bestuur gevormd worden. Dit bestuur heeft zitting tot medio 2014, de nieuwe verkiezingsdatum.

Op basis van huidige inzichten is een verdere opschaling van het waterschap, richting Rijn Oost, op korte of middellange termijn, niet te verwachten.

De fusie kent naast kwaliteitswinst voor de organisatie op termijn een jaarlijkse vermindering van kosten van circa € 10 miljoen.

Ten behoeve van de fusie is er een commissie voor bijzonder georganiseerd overleg (BGO) samengesteld. In het BGO praten vertegenwoordigers van de vakorganisaties met de vertegenwoordigers van de werkgever over rechtspositiezaken die niet behoren tot het domein van de OR. Naar aanleiding van het besluit huisvesting heeft het BGO gewezen op niet evenredige 'pijn' die wordt geleden bij de waterschappen. Hiervoor wordt flankerend beleid opgesteld.

Bij brief van 1 oktober 2009 heeft de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat de waterschappen via de Unie van Waterschappen gevraagd om met suggesties te komen tot efficiencyvergroting in het waterbeheer.

De voorstellen dienen te passen in de volgende randvoorwaarden:

- Maatregelen waarmee op korte termijn een doelmatigheidsverbetering bereikt kan worden waarmee het mogelijk wordt om tenminste € 100 miljoen per jaar op de Rijksbegroting te kunnen besparen vanaf 2011. Verdergaande doelmatigheidsmaatregelen (zoals schaalvergroting, het opheffen van overlap/bestuurlijke drukte en betere samenwerking) en nationalisatie (bijvoorbeeld herverdeling taken en toezicht) waarbij ook buiten de bestaande kaders wordt gedacht en rekening houdend met nader overleg over deze tweedeling.
- Aansluiten bij de belevingswereld van de burger en het bedrijfsleven.
- Leidend tot een stabiele financieringsstroom, mede in het licht van de opgave die voortvloeit uit het Deltaprogramma.

De Unie van Waterschappen heeft namens de waterschappen aangegeven dat zij bereid zijn om het Rijk jaarlijks € 100 miljoen tegemoet te komen inzake de kosten van de muskusrattenbestrijding en een bijdrage in het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) onder voorwaarde dat deze bijdrage terug verdiend kan worden middels intensieve samenwerking met de gemeenten in de waterketen. Hier is op termijn een jaarlijkse besparing van € 380 miljoen te realiseren.

In het najaar van 2010 heeft het Kabinet een spoedwet bij de Tweede Kamer ingediend die de bijdrage van € 100 miljoen van de waterschappen regelt. Hierin wordt niet gesproken over mogelijke terugverdien opties zodat nu op basis van vrijwilligheid afspraken met de gemeenten gemaakt moeten worden om tot kostenreductie in de waterketen te komen.

Waterschap Veluwe

De waterschappen hebben met het Rijk, de provincies en gemeenten in 2011 een Bestuursakkoord Water gesloten. Hierbij zijn afspraken gemaakt over wie waar over gaat. Dit om de bureaucratie te verminderen en helderheid te creëren in de taakuitoefening. De waterschappen stemmen in met dit akkoord, omdat hiermee de positie van de waterschappen steviger wordt. Het Bestuursakkoord Water moet nog in wetgeving verankerd worden. Dit zal naar verwachting nog enkele jaren duren.

Als gevolg van de effecten van de kredietcrisis kan verwacht worden dat het Rijk, de provincies en gemeenten in de komende jaren minder geld beschikbaar hebben om te investeren in infrastructurele werken. Dit zal dan zijn weerslag hebben in de financiering van integrale projecten die wij nu nog samen met deze partners uitvoeren.

Op dit moment wordt wetgeving voorbereid om het belastingstelsel te wijzigen. Algemeen wordt ervaren dat in het huidige systeem een 'weeffout' is gesloten door de categorie ongebouwd mede te belasten met de waarde van infrastructuur. Tevens moet het systeem aangepast worden om de bijdrage in het hoogwaterbeschermingsprogramma te kunnen heffen.

Per 2011 zijn er nog 25 all-in waterschappen in Nederland. Alle waterschappen hebben in ieder geval de drie hoofdtaken waterkering, waterkwantiteit en waterkwaliteit. Enkele waterschappen hebben nog een taak in het (vaar)wegenbeheer. De waterschappen hebben veel identieke processen en zoeken steeds meer de samenwerking om efficiency en effectiviteit te vergroten. Al jaren wordt op het gebied van muskusrattenbestrijding en laboratorium samengewerkt in een gemeenschappelijke regeling. Met Het Waterschapshuis wordt samengewerkt als het gaat om de ontwikkelingen van ICT. Met de waterschappen Rivierenland, Rijn en IJssel, Vallei & Eem en Hollandse Delta zal ultimo 2011 en nieuwe Gemeenschappelijke Regeling worden gesloten om de muskusrattenbestrijding vorm en inhoud te geven.

Eind 2007 is de eigen visie Weloverwogen naar 2015 door het algemeen bestuur vastgesteld. De centrale boodschap in deze visie is dat het waterschap de nadruk legt op samenwerking en dat zij dat doet voor en met de burgers en bedrijven.

Waterschap Veluwe wil zich onderscheiden door in vergelijkende onderzoeken (benchmarks) op kosten en kwaliteit een top 5 positie na te streven. Daarnaast wordt een hoge prioriteit toegekend aan het realiseren van waterschapswerken waardoor de landschapswaarde impliciet verbetert en het recreatief medegebruik toeneemt. Wij zien graag dat de burgers het waterschap als hun bondgenoot ervaren waarmee zij goed kunnen communiceren. Wij beogen daarnaast een goede en inspirerende werkgever voor onze medewerkers te zijn.

Vanaf 2007 zijn alle subsidies voor het landelijk gebied gebundeld in de ILG regeling. Het Rijk heeft hiertoe o.a. met de provincie Gelderland een overeenkomst gesloten. De provincie zal de gebundelde subsidiegelden kunnen uitgeven om de rijksdoelen te halen. Op 9 september 2009 hebben de provincie Gelderland en de Gelderse waterschappen een waterovereenkomst getekend waarin de doelen en financiering tot en met 2013 zijn opgenomen. De aanpak van de verdroging van de TOP-gebieden is hierin nog niet opgenomen. Als gevolg van de bezuinigingsdoelstellingen van het Rijk

Waterschap Veluwe

is hier weinig geld voor beschikbaar. Naar verwachting zal slechts een gering deel van de oorspronkelijke opgave kunnen worden uitgevoerd.

Als gevolg van de Waterwet is per 2010 een deel van het grondwaterbeheer overgedragen van provincies naar waterschappen. Het waterschap is bevoegd gezag voor de categorieën beregening, bronbemalingen, grondwatersaneringen en industriële grondwateronttrekkingen die kleiner zijn dan 150.000 m³/jaar. Het waterschap is verantwoordelijk voor het operationele beleid, de regelgeving, vergunningverlening, registratie, handhaving en toezicht.

In 'Ruimte voor de Rivier' wordt gekeken naar de gevolgen van de maatgevende afvoer bij Lobith tot 16.000 m³/s en wordt een doorkijk gegeven wanneer als gevolg van klimatologische veranderingen de maatgevende afvoer naar 18.000 m³/s zal stijgen. Voor de maatregelen in en om het rivierbed is een Planologische Kernbeslissing (PKB)/ Milieu Effect Rapportage (MER) opgesteld die door het parlement is vastgesteld.

Voor de IJssel zijn een drietal grote maatregelen vastgesteld, te weten dijkterugleggingen in Cortenoever, Tichelbeekse Waard en Voorsterkleipolder (CoTiVo), een nevengeul bij Deventer en de hoogwatergeul Veessen - Wapenveld. Voor de nevengeul bij Deventer zijn de waterschappen Groot Salland en Veluwe de realisator. Voor het project Deventer is medio 2011 opdracht gegeven aan een aannemer voor de daadwerkelijke realisatie. Het waterschap is trekker van het project Cortenoever, Tichelbeekse Waard en Voorsterkleipolder. Naar verwachting zal de staatssecretaris ultimo 2011 een SNIP3 besluit nemen zodat dit project in de uitvoeringsfase gebracht kan worden. Het project Veessen - Wapenveld wordt binnenkort aan het waterschap overgedragen. Ook hier wordt ultimo 2011 het SNIP3 besluit verwacht.

In het najaar 2008 is door de Deltacommissie 2008 het rapport "Samen werken met water" gepresenteerd. In dit rapport is een advies opgenomen over de te verwachten zeespiegelstijging en de afvoer van de grote rivieren in de komende 200 jaar. Verder is in dit advies aangegeven hoe hiermee omgegaan moet worden om in Nederland te kunnen blijven wonen, werken en recreëren. Dit resulteert in een groot aantal ingrijpende maatregelen. Eind 2009 heeft het kabinet een Deltawet aangeboden aan de Tweede Kamer waarin de maatregelen, organisatie en financiering opgenomen zijn. De uitwerking van de deltamaatregelen zal in de komende jaren grote inspanningen van het waterschap vragen.

Door forse investeringen in de afgelopen jaren in de uitbreiding van de rwzi's voldoet het waterschap aan de eisen van het Lozingenbesluit Stedelijk Afvalwater. Daarnaast worden werkzaamheden voortvloeiend uit de Optimalisatie Afvalwatersysteem (OAS)-studies uitgevoerd.

Belangrijke ontwikkelingen in het zuiveringsbeheer zijn de verdere reductie van het energieverbruik, het terugwinnen van fosfor en stikstof en het verwerken van externe afvalstromen om energie mee op te wekken.

Bij zijn taakuitoefeningen stelt het waterschap zich mede tot doel de leefomstandigheden voor flora en fauna te handhaven. Daarnaast houdt het

Waterschap Veluwe

waterschap bij het beheer van watergangen en dijken rekening met cultuurhistorische en recreatieve belangen.

Het waterschap wil zijn taken op een open, vooruitstrevende en bedrijfsmatige wijze uitvoeren. Bij het waterschap staan efficiency en effectiviteit hoog in het vaandel, teneinde de belastingtarieven op een zo laag mogelijk niveau te kunnen stellen.

1.2. Bestuursomvang en -samenstelling

Het waterschapsreglement bepaalt, dat het algemeen bestuur 26 leden heeft en het dagelijks bestuur een voorzitter (de dijkgraaf) en maximaal 5 leden heeft. De voorzitter van het algemeen bestuur is tevens voorzitter van het dagelijks bestuur. De voorzitter is door de Kroon benoemd.

Binnen het algemeen bestuur worden 19 leden gekozen voor de categorie Ingezetenen. Voor deze 19 zetels vinden verkiezingen plaats, welke voor het laatst in 2008 hebben plaatsgevonden. Daarnaast zijn 7 leden benoemd. Voor deze 7 leden vinden dus geen verkiezingen plaats; bij de wet is bepaald dat het Bosschap de vertegenwoordiger (1) van de natuurterreinen benoemt en dat de Kamers van Koophandel en Fabrieken (KvK) de vertegenwoordigers (3) van de bedrijven benoemen. In het waterschapsreglement is opgenomen dat de LTO-Noord de vertegenwoordigers (3) van de (agrarische)gronden benoemt, voor zover dit geen natuurterreinen zijn.

1.3. Tarieven

In de beleidsbegroting 2011 is een meerjarenraming t/m 2015 opgenomen. Deze meerjarenraming geeft de volgende structurele stijgingspercentages:

- watersysteembeheer + 3,0% (opbrengststijging)
- waterzuivering + 3,0% (tariefstijging)

In de beleidsbegroting 2012 worden de volgende (gemiddelde) stijgingspercentages voorgesteld:

- watersysteembeheer + 0,0% (opbrengststijging)
- waterzuivering + 3,0% (tariefstijging)

De specifieke tarieven voor de diverse categorieën zijn in de volgende tabel vermeld.

Overzicht tarieven	Begroting 2012	Begroting 2011	Vershil
Watersysteembeheer			
Ingezetenen per woonruimte	€ 42,79	€ 42,79	0%
Gebouwd			
Bemalen	0,03420%	0,03420%	0%
Niet bemalen	0,01710%	0,01710%	0%
Ongebouwd			
Bemalen	€ 61,76	€ 61,76	0%
Niet bemalen	€ 30,88	€ 30,88	0%
Natuur	€ 1,62	€ 1,62	0%
Zuiveringsheffing per v.e.	€ 45,32	€ 44,00	+ 3,0%

Waterschap Veluwe

Watersysteembeheer

De opbrengststijging voor watersysteembeheer is op 0% gesteld ten opzichte van de begroting 2011. Hierbij zijn de eenheden gelijk gehouden ten opzichte van de begroting 2011. Weliswaar heeft het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Locosensus-Tricijn een hogere prognose gegeven van de eenheden, maar vanwege onzekerheden worden de eenheden van 2011 gehandhaafd. Onzekerheden zijn o.a. de economische crisis en de ingediende bezwaren m.b.t. de opgelegde aanslagen 2011.

De totale belastingopbrengst voor watersysteembeheer bedraagt in 2012 € 23,2 miljoen. Daarbij is rekening gehouden met een onttrekking aan de bestemmingsreserve tariefsegalisatie van € 897.000,--.

Waterzuivering

De tariefstijging voor waterzuivering is op 3,0% gesteld. De opbrengst zuiveringslasten bedraagt in 2012 € 30,3 miljoen bij een tarief van € 45,32 per vervuilingseenheid (v.e.). Daarbij is rekening gehouden met een onttrekking aan de bestemmingsreserve tariefsegalisatie van € 1.595.000,--.

1.4. Lastendruk

Onderstaand is voor een aantal profielen aangegeven wat de lastendruk in 2012 (in €) is. Tevens is de stijging ten opzichte van 2011 aangegeven.

Profiel	Lastendruk 2012	Lastendruk 2011	Vershil (absoluut)	Vershil (in %)
Meerpersoonshuishouden huurwoning (3 v.e.)	179,--	175,--	4,--	+ 2,3%
Meerpersoonshuishouden met eigen woning (3 v.e. en € 200.000,-- WOZ-waarde)	223,--	219,--	4,--	+ 1,8%
Agrarisch bedrijf (3 v.e., € 240.000,-- WOZ-waarde en 25 ha.)	1.434,--	1.430,--	4,--	+ 0,3%
Middelgroot metaalbedrijf (450 v.e. en € 12.000.000,-- WOZ-waarde)	23.076,--	22.482,--	594,--	+ 2,6%
Groothandel (10 v.e. en € 2.400.000,-- WOZ-waarde)	990,--	976,--	14,--	+ 1,4%
Natuurterrein (1.000 ha.)	1.620,--	1.620,--	0,--	+ 0,0%

v.e. = vervuilingseenheid

Waterschap Veluwe

Waterschap Veluwe

2. Programmaplan

2.1. Algemeen

In het programmaplan wordt het beleid van het waterschap voor het begrotingsjaar beschreven.

In onderstaande tabel wordt een samenvatting gegeven van de directe kosten per programma en de totale toegerekende kosten.

Programma's (bedragen x € 1.000,--)	Begroting 2012	Herziene raming 2011	Jaarrekening 2010
<i>Directe kosten:</i>			
1. Veiligheid	1.663	1.640	1.195
2. Voldoende en schoon water	8.108	8.129	6.776
3. Waterketen	21.485	20.314	18.517
4. Bestuur en belastingen	4.729	4.848	3.250
<i>Totaal directe kosten</i>	<i>35.985</i>	<i>34.931</i>	<i>29.738</i>
Toegerekende kosten	20.031	19.922	18.838
Netto kosten	56.016	54.853	48.576

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de totale netto-kosten per programma voor de planperiode 2012-2016.

Programma's (bedragen x € 1.000,--)	Begroting 2012	Meerjaren- perspectief 2013	Meerjaren- perspectief 2014	Meerjaren- perspectief 2015	Meerjaren- perspectief 2016
1. Veiligheid	2.060	2.176	2.435	3.011	3.354
2. Voldoende en schoon water	18.492	19.036	19.639	20.213	20.805
3. Waterketen	28.862	28.706	29.154	30.969	31.631
4. Bestuur en belastingen	6.602	6.696	6.992	7.207	7.340
Netto kosten	56.016	56.614	58.220	61.400	63.130

In onderstaande tabel wordt een samenvatting gegeven van de begrote bruto-investeringsuitgaven per programma voor de planperiode 2012-2016.

Programma's (bedragen x € 1.000,--)	Begroting 2012	Meerjaren- perspectief 2013	Meerjaren- perspectief 2014	Meerjaren- perspectief 2015	Meerjaren- perspectief 2016
Projecten Ruimte voor de rivier	16.500	64.200	73.000	67.700	-
Projecten Werken voor RWS	10.050	7.700	7.000	5.800	-
1. Veiligheid	2.590	2.620	4.360	5.680	5.230
2. Voldoende en schoon water	14.961	10.959	4.795	4.655	11.030
3. Waterketen	14.150	7.550	22.050	5.650	200
4. Bestuur en belastingen	-	-	-	-	-
Bedrijfsvoering	3.708	2.345	1.936	1.701	1.978
Totaal	61.959	95.374	113.141	91.186	18.438

Waterschap Veluwe

2.2. Programma Veiligheid

Inhoud

De dijken langs de IJssel en het Veluwerandmeer beschermen tegen hoogwater en houden onze polders droog. Zonder deze dijken zou een derde van ons beheersgebied onder water lopen. Waterschap Veluwe zorgt dat de dijken op orde zijn. Waterschap Veluwe zorgt er voor dat de dijken voldoende sterk zijn en het onderhoud en het beheer zijn hierop afgestemd. Door handhaving en toezicht zorgt Waterschap Veluwe ervoor dat er in en om de dijken geen activiteiten plaatsvinden die de stabiliteit van de dijken in gevaar brengen.

Samen met het Rijk zijn wij verantwoordelijk voor het opstellen en het uitvoeren van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

De komende jaren zal de uitvoering van de Planologische KernBeslissing (PKB) 'Ruimte voor de Rivier' een belangrijk onderwerp zijn wat veel tijd en inspanning zal vragen van de organisatie. Voor enkele 'Ruimte voor de Rivier'-projecten is Waterschap Veluwe beoogd realisator en daarnaast vervult Waterschap Veluwe een adviserende rol voor enkele andere deelprojecten.

Voor de veiligheid op de langere termijn (2100) is het Rijk met de regionale partners, waaronder het waterschap, gestart met het Deltaprogramma.

De provincie Gelderland heeft aan de oostzijde van het Apeldoorns Kanaal ter hoogte van het Waterschapshuis 900 meter kade aangewezen als regionale kering.

Wat willen we bereiken?

Om de gewenste bescherming tegen hoogwater en wateroverlast te realiseren zal langs de IJssel door uitvoering van de 'Ruimte voor de Rivier' maatregelen, de rivier meer ruimte krijgen om zo, bij een veranderd klimaat, toch de gewenste veiligheid te bieden. Naast inrichtingsmaatregelen zal door adequaat onderhoud en vergunningverlening de gerealiseerde veiligheid behouden blijven.

Wat gaat het kosten?

Voor het programma 'Veiligheid' zijn de volgende uitgaven geraamd:

<i>(bedragen x € 1.000,--)</i>	Begroting 2012	Meerjaren- perspectief 2013	Meerjaren- perspectief 2014	Meerjaren- perspectief 2015	Meerjaren- perspectief 2016
Directe kosten	1.663				
Toegerekende kosten	397				
Netto kosten	2.060	2.176	2.435	3.011	3.354
<i>Investeringen ruimte voor de rivier</i>					
Bruto investeringen	16.500	64.200	73.000	67.700	-
Subsidies	16.500	64.200	73.000	67.700	-
Netto investeringen	-	-	-	-	-

Waterschap Veluwe

<i>(bedragen x € 1.000,-)</i>	Begroting 2012	Meerjaren- perspectief 2013	Meerjaren- perspectief 2014	Meerjaren- perspectief 2015	Meerjaren- perspectief 2016
<i>Overige investeringen veiligheid</i>					
Bruto investeringen	2.590	2.620	4.360	5.680	5.230
Subsidies	-	-	-	-	-
Netto investeringen	2.590	2.620	4.360	5.680	5.230

2.2.1. Thema 1. Veilige dijken

Wanneer zijn we tevreden?

Doel	Opgave t/m 2015	Prognose t/m 2011	Planning 2012	Planning 2013	Planning 2014	Planning 2015	Planning 2016
Op orde hebben van de primaire waterkering	83 km	83 km					
Op orde hebben van de regionale waterkering	0,9 km	0,9 km					
Dijkteruglegging Cortenoever en Voorsterklei	Gerealiseerd	Planvorming opgestart	Afronding planvorming en start uitvoering	Uitvoering	Uitvoering	Uitvoering	Uitvoering
Bijdrage aan nevengeul Deventer	Gerealiseerd	Afronding planvorming	Uitvoering	Uitvoering	Uitvoering	Uitvoering	Uitvoering
Hoogwatergeul Veessen-Wapenveld	Gerealiseerd	Planvorming opgestart	Afronding planvorming en start uitvoering	Uitvoering	Uitvoering	Uitvoering	Uitvoering

Wat doen we daarvoor in 2012?

- Afronding planvorming en start van de uitvoering van projecten in het kader van Ruimte voor de Rivier voor:
 - Dijkverleggingen Cortenoever en Voorsterklei;
 - Uiterwaardvergraving Deventer;
 - Hoogwatergeul Veessen-Wapenveld
- In 2012 krijgt de uitvoering van de verbeteringsmaatregelen in het kader van de wettelijke 5-jaarlijkse toetsing een vervolg;
- Een belangrijke, meedenkende partner zijn bij andere Ruimte voor de Rivier-projecten zoals de Zomerbedverlaging en de bypass Kampen;
- Onze bijdrage leveren aan het Deltaprogramma;
- Beschadiging van de dijken door muskusratten wordt voorkomen door bestrijding in samenwerking met Waterschap Rivierenland;
- Reguleren vergunningplichtige activiteiten t.b.v. instandhouding dijk (doelrealisatie 15 Watervedvergunningen);
- Het toezicht van de Keur richt zich op de realisatie van de verleende vergunningen, de afhandeling van meldingen en de jaarlijkse schouw om illegale situaties op te sporen en op te heffen (doelrealisatie 5 illegale situaties door o.a. schouw);

Waterschap Veluwe

- Toetsing en updaten legger;
- Continu wijzigingen bijhouden in het beheerregister, zodat deze actueel blijft. Verwerking van de gegevens in het Integraal Resultaatgericht Informatie Systeem (IRIS) Keringen;
- In 2010 is in het kader van VIKING III een programma opgezet en uitgevoerd voor een reeks van binationale oefeningen met een opbouw van kleine oefeningen naar grotere oefeningen. Dit krijgt in 2012 een vervolg.
- In het kader van calamiteitenbestrijding worden in 2012 praktijkoefeningen georganiseerd om vaardigheden te trainen en procedures te testen;
- De invulling van de samenwerking met de veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland op basis van het afgesloten convenant krijgt in 2012 een vervolg;
- Verbeteren keringsmiddelen gemalen;
- Onderhoud van de dijk is gericht op een zo erosiebestendig mogelijk dijklichaam, rekening houdend met de flora en fauna en met aandacht voor een hogere belevingswaarde.

2.3. *Programma Voldoende en schoon water*

Inhoud

De inrichting en het beheer van ons oppervlaktewatersysteem is dusdanig dat de aangewezen gebiedsfuncties optimaal gefaciliteerd worden. Dit betekent dat er zo min mogelijk situaties met wateroverlast, dan wel watertekort op zullen treden. Ook zorgt Waterschap Veluwe voor een goede waterkwaliteit passend bij de functie van de watergang. HEN-wateren (Hoogst Ecologisch Niveau) hebben een hogere ecologische- en fysisch-chemische kwaliteit dan andere wateren.

Wat willen we bereiken?

De uitvoering van dit programma vindt via meerdere lijnen plaats. Ten eerste zal het bij de gebiedsfunctie behorende gewenst grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR) worden vastgesteld, waarna via inrichtings- en beheersmaatregelen het GGOR gerealiseerd wordt.

Waterschap Veluwe hanteert bij de inrichting van haar watergangen het concept van 'het robuuste watersysteem'. Dit is een inrichtingsmodel dat geschikt is voor meerdere doelen: wateroverlast en -tekort, -kwaliteit, natuur en klimaatsverandering. Binnen dit concept zullen de maatregelen ontworpen worden. Verdere doelrealisatie c.q. doelbeheer zal plaatsvinden door duurzaam onderhoud.

Tweejaarlijks zal er een watersysteemrapportage verschijnen waarin de huidige toestand wordt aangegeven met de gerealiseerde voortgang, de resterende knelpunten en de gewenste ontwikkeling.

Wat gaat het kosten?

Voor het programma 'Voldoende en schoon water' zijn de volgende uitgaven geraamd:

<i>(bedragen x € 1.000,-)</i>	Begroting 2012	Meerjaren- perspectief 2013	Meerjaren- perspectief 2014	Meerjaren- perspectief 2015	Meerjaren- perspectief 2016
Directe kosten	8.108				
Toegerekende kosten	10.384				
Netto kosten	18.492	19.036	19.639	20.213	20.805

Waterschap Veluwe

<i>(bedragen x € 1.000,--)</i>	Begroting 2012	Meerjaren- perspectief 2013	Meerjaren- perspectief 2014	Meerjaren- perspectief 2015	Meerjaren- perspectief 2016
<i>Investeringen Werken voor RWS</i>					
Bruto investeringen	10.050	7.700	7.000	5.800	-
Subsidies	10.050	7.700	7.000	5.800	-
Netto investeringen	-	-	-	-	-
<i>Overige investeringen</i>					
Bruto investeringen	14.961	10.959	4.795	4.655	11.030
Subsidies	6.481	3.640	38	38	-
Netto investeringen	8.480	7.319	4.757	4.617	11.030

2.3.1. Thema 2. Gewenst grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR)

Wanneer zijn wij tevreden?

Doel	Opgave t/m 2015	Prognose t/m 2011	Planning 2012	Planning 2013	Planning 2014	Planning 2015	Planning 2016
GGOR hoofdfunctie landbouw	42.278 ha	42.278 ha	-	-	-	-	-
GGOR hoofdfunctie verweven	11.425 ha	-	-	-	-	-	-
GGOR hoofdfunctie natuur	2.675 ha	-	-	-	-	-	-
GGOR hoofdfunctie water	154 ha	-	-	-	-	-	-

Wat doen we daarvoor in 2012?

- Naar verwachting wordt eind 2011 de (financiële) ambitie voor wat betreft de TOP-lijstgebieden vanuit de provincie (ILG-gelden) duidelijk. Vervolgens wordt in 2012 de uitvoering ter hand genomen. In deze gebieden wordt ook het GGOR voor de daarbij behorende natuurwaarden opgesteld.
In de overige gebieden zal het bij de GGOR gaan om het vastleggen van de huidige situatie;
- Eén of meerdere keren per jaar de A-wateren onderhouden voor het behoud van de water aan- en afvoer en het waterbepalende vermogen (1.444 km);
- Onderhouden en bedienen van stelsel van stuwen, gemalen en sluizen voor de juiste hoeveelheid water op de juiste plek en op het juiste moment;
- Plaatsen en vervangen van stuwen, gemalen en andere kunstwerken;
- Het baggeren van wateren is voorbereid in 2011 en wordt uitgevoerd conform een praktisch baggeruitvoeringsplan gericht op het op niveau houden van de watergangen;
- Om het inzicht in peilbeheer te vergroten wordt webgeoriënteerde automatisering toegepast;
- Reguleren vergunnings- en meldingsplichtige activiteiten (incl. grondwateronttrekkingen) t.b.v. ondermeer natte natuur en borging landbouwfunctie (naar verwachting 200 Watervergunningen en meldingen);
- Toezicht vanuit de Waterwet; op basis van prioriteiten zoals bestuurlijk zijn vastgesteld in het integrale handavingsuitvoeringsprogramma 2010-2015.

Waterschap Veluwe

2.3.2. Thema 3. Verminderen wateroverlast en water voor droge tijden

Wanneer zijn we tevreden?

Doel	Opgave t/m 2015	Prognose t/m 2011	Planning 2012	Planning 2013	Planning 2014	Planning 2015	Planning 2016
Waterbergingsgebieden	65 ha	35 ha	5 ha	25 ha	-	-	-
Stroomgebied dat gaat voldoen aan de norm	650 ha	300 ha	100 ha	150 ha	100 ha	-	-

Wat doen we daarvoor in 2012?

- Het oppervlak aan te realiseren waterbergingsgebieden is bijgesteld. Met betrekking tot de waterbergingsgebieden moeten nog de zandwinplassen in de polder Hattem (25 ha) en het gebied langs de Hierdensebeek (10 ha) worden gerealiseerd. Samen met de provincie en andere partners wordt een onderzoek uitgevoerd naar de gevolgen van de klimaatsveranderingen voor de waterhuishouding aan de oostflank van de Veluwe ten westen van het Apeldoorns Kanaal (gebied van de Blauwe Bron) in het kader van Kennis voor klimaat. Het onderzoek kent een drietal fasen en heeft een looptijd van 2010-2012.
- In het kader van het Deltaprogramma zijn wij voor het deelprogramma IJsselmeergebied betrokken bij de gebiedsprocessen om de gevolgen van de zeespiegelrijzing in relatie met de voorgenomen peilstijgingen voor de zoetwatervoorziening in droge tijden in het IJsselmeergebied in beeld te brengen. Dit proces moet in 2013 uitmonden in een nieuw peilbesluit voor het IJsselmeer-gebied en duidelijkheid opleveren over het peilbeheer voor de lange termijn. Daarnaast zijn wij betrokken bij de deelprogramma's Zoetwatervoorziening en Rivieren.
- Met de uitvoering van beekherstelprojecten zal automatisch een deel van de stroomgebieden aan de normering gaan voldoen;
- Watervergunningen die zich richten op vergunnings- en meldingsplichtige activiteiten zoals oppervlaktewater- en grondwateronttrekkingen, lozing bronbemalingswater en afstromend hemelwater van verhard oppervlak (naar verwachting 200 Watervergunningen en meldingen);
- Toezicht vanuit de Waterwet; op basis van prioriteiten zoals bestuurlijk zijn vastgesteld in het integrale handhavingsuitvoeringsprogramma 2010-2015;
- Tweemaal per jaar wordt een oefenscenario in het kader van de calamiteitenzorg doorlopen, gebaseerd op wateroverlast of -tekort met nadruk op praktijkoefeningen en het implementeren van verbetermaatregelen.

Thema 4. Goede kwaliteit oppervlaktewater en waterbodems

Wanneer zijn we tevreden?

Doel	Opgave t/m 2015	Prognose t/m 2011	Planning 2012	Planning 2013	Planning 2014	Planning 2015	Planning 2016
Zwemwater	5	5	5+2*	5+2*	5+2*	5+2*	5+2*
Saneren waterbodems (uitvoering)	19 km en 53.500 m ³	5 km en 22.500 m ³	10 km en 25.000 m ³	2 km en 3.000 m ³	2 km en 3.000 m ³	-	-
Baggeren - landelijk (uitvoering)	-	-	41 km en 49.000 m ³	38 km en 38.000 m ³	37 km en 26.000 m ³	44 km en 31.000 m ³	39 km en 27.000 m ³
Baggeren - stedelijk (uitvoering)	-	-	1 km en 3.000 m ³	1 km en 3.000 m ³	1 km en 3.000 m ³	1 km en 3.000 m ³	1 km en 3.000 m ³

Waterschap Veluwe

* De provincie onderzoekt de komende jaren of er nog twee officiële zwemwaterlocaties (bosbad De Tol en landgoed Het Loo) worden aangewezen conform de Europese zwemwaterrichtlijn, hiertoe worden deze ook gemonitord.

Wat doen we daarvoor in 2012?

- Saneren van 10 km watergang en het verwijderen van 25.000 m³ verontreinigde slib;
- Het baggeren van wateren is voorbereid in 2011 en wordt uitgevoerd conform een praktisch baggeruitvoeringsplan gericht op het op niveau houden van de watergangen;
- Baggeren van 41 km watergangen in het landelijk gebied en het verwijderen en verwerken van 49.000 m³ baggerspecie.
Baggeren in het landelijk gebied is een cyclisch proces waarvoor geen opgave geldt;
- Baggeren van 1 km stadswater en het verwijderen en afvoeren van 3.000 m³ baggerspecie. Net als baggeren in het landelijke gebied, is het baggeren in het stedelijk gebied een cyclisch proces waarvoor geen opgave geldt;
- Volgens de KRW moeten in 2015 alle wateren voldoen aan de normen voor chemische stoffen, waaronder die voor de prioritairere stoffen. Op dit moment worden deze normen op verschillende plaatsen nog overschreden. Onderzoek naar oorzaken en maatregelen is in 2008 gestart en hierover zal in 2010 tot en met 2012 worden gerapporteerd (gecombineerd onderzoek naar overstorten en naar diffuse lozingen in het stedelijk gebied, dit laatste wordt uitgevoerd in de vorm van waterkwaliteitsspoorstudies per gemeente);
- Net als voorgaande jaren worden de 5 wateren met de functie 'Zwemwater' conform de Europese zwemwaterrichtlijn gemonitord.
Aandachtspunt is en blijft de Zandenplas (watervolume gering in verhouding tot aantal recreanten). De provincie onderzoekt de komende jaren of er nog twee officiële zwemwaterlocaties (bosbad De Tol en landgoed Het Loo) worden aangewezen conform de Europese zwemwaterrichtlijn, hiertoe worden deze ook gemonitord;
- Het project 'Baggernut: Slibproblemen gebiedsgericht oplossen' is in het najaar van 2010 gehonoreerd binnen het innovatieprogramma KRW. Dit project wordt conform planning uitgevoerd in de periode 2010 tot en met 2012;
- Voor de vergunningverlening zal de bescherming van de kwaliteit van het ontvangend oppervlaktewater gewaarborgd worden door directe lozingen uitsluitend onder voorwaarden toe te staan (verwacht wordt dat circa 10 Watervergunningen en 100 meldingen verwerkt worden);
- Toezicht vanuit de Waterwet; op basis van prioriteiten zoals bestuurlijk zijn vastgesteld in het integrale handhavingsuitvoeringsprogramma 2010-2015;
- Tweemaal per jaar wordt een oefenscenario in het kader van de calamiteitenzorg doorlopen gebaseerd op waterkwaliteit met nadruk op praktijkoefeningen en het implementeren van verbetermaatregelen.

Waterschap Veluwe

2.3.3. Thema 5. Herstel en behoud bijzondere natuur

Wanneer zijn wij tevreden?

Doel	Opgave t/m 2015	Prognose t/m 2011	Planning 2012	Planning 2013	Planning 2014	Planning 2015	Planning 2016
KRW-waterlichaam oevers	24 km	14 km	4 km	4 km	2 km		
KRW-waterlichaam stapstenen	26 ha	20 ha	4 ha	1 ha	1 ha		
HEN-wateren (zit ook in beekherstel)	134 km	126 km	4 km	4 km			
SED-wateren (zit ook in beekherstel)	144 km	142 km	1 km	1 km			
Vispassages	37	19	6	3	3	3	3

Wat doen we daarvoor in 2012?

- Inrichting van 4 km waterlichaam en aanleg van 4 ha stapstenen;
- In het kader van beekherstel wordt 4 km HEN-water en 1 km SED-water heringericht;
- Bij de inrichting van waterlichamen worden ook 6 vispassages aangelegd;
- De vergunnings- en meldingsplicht in het kader van de Waterwet richt zich op het reguleren van ondermeer ontwateringsmaatregelen (naar verwachting worden ten behoeve van dit doel circa 10 Watervergunningen verleend c.q. meldingen verwerkt);
- Toezicht vanuit de Waterwet; op basis van prioriteiten zoals bestuurlijk zijn vastgesteld in het integrale handhavingssuitvoeringsprogramma 2010-2015.

2.3.4. Thema 6. Stedelijk water: Goede afstemming watersysteem en waterketen

Wanneer zijn we tevreden?

Doel	Opgave t/m 2015	Prognose t/m 2011	Planning 2012	Planning 2013	Planning 2014	Planning 2015	Planning 2016
Aantal waterplannen	18 plannen	20 plannen	-	-			
Berekening stedelijke wateropgaven	6 gemeenten	6 gemeenten	-	-			

Wat doen we daarvoor in 2012?

- In de samenwerking met gemeenten ligt het accent, net als reeds in 2011, bij het 'samenwerken in de afvalwaterketen'. Daarnaast worden nog de resterende waterkwaliteitsspoorstudies uitgevoerd;
- Bij de vergunningverlening rwzi's op "eigen water" wordt ook gekeken naar de mogelijkheden om de KRW-doelstellingen te bereiken;
- In de Waterwet en de daaruit voortvloeiende algemene regels is de rol tussen de gemeente en het waterschap ten aanzien van het stedelijk water op een andere wijze ingevuld. Er heeft een verschuiving plaatsgevonden van vergunningverlening naar adviesrecht en bestuurlijke afspraken. Ook het toezicht wordt afgestemd met partners in de waterketen;
- Tweemaal per jaar wordt een oefenscenario in het kader van de calamiteitszorg doorlopen gebaseerd op zuiveringstechnische werken. De nadruk zal meer komen te liggen op praktijkoefeningen en het implementeren van verbetermaatregelen;

Waterschap Veluwe

- Het onderhoud aan het stedelijk watersysteem is gericht op goed waterbeheer.

2.3.5. Thema 7. Goede onderhoudsituatie watersystemen

Wanneer zijn we tevreden?

Doel Flora- en Faunaonderzoek	Opgave t/m 2015	Prognose t/m 2011	Planning 2012	Planning 2013	Planning 2014	Planning 2015	Planning 2016
Duurzame inrichting (qua inrichting, zo efficiënt mogelijk, niet schadelijk)	245 km	85 km	41 km	38 km	37 km	44 km	-
Kunstwerken/stuwen	46	21	5	5	5	5	5

Wat doen we daarvoor in 2012?

- Bij de uitvoering van beekherstel, de inrichting van KRW-waterlichamen, de aanleg van ecologische verbindingzones en bij baggerprojecten liften de doelen voor een optimale inrichting voor onderhoud van het watersysteem mee;
- Op basis van de Waterwet worden vergunnings- en meldingsplichtige activiteiten gereguleerd, zodat doelmatig en efficiënt onderhoud gewaarborgd wordt (verwachting 25 vergunningen en/of meldingen);
- Onderhoud en baggeren van de A-watergangen;
- Toezicht vanuit de Waterwet; op basis van prioriteiten zoals bestuurlijk zijn vastgesteld in het integrale handhavingsuitvoeringsprogramma 2010-2015;
- Een systeem op basis van GPS-informatie wordt stapsgewijs ingevoerd om de A-wateren en de dijken zo effectief en efficiënt mogelijk te kunnen onderhouden;
- Voor inrichting van watersystemen en kunstwerken wordt gewerkt volgens de opgestelde Standaard.

2.3.6. Thema 8. Brede Kijk

Wanneer zijn we tevreden?

Doel	Opgave t/m 2015	Prognose t/m 2011	Planning 2012	Planning 2013	Planning 2014	Planning 2015	Planning 2016
EVZ-model Winde + Kamsalamander Oever*		3,6 km	4 km	4 km	4 km	4 km	
EVZ-model Winde + Kamsalamander Stapsteen *		14 ha	4 ha	2 ha	2 ha	2 ha	
Cultuurhistorie							
• inventarisaties	7	7					
• uitvoeringsprojecten		1	PM	PM	PM	PM	PM
Herstel sluizen	6	4	1	-	-	1	-

* De aanleg van EVZ model kamsalamander gebeurt op initiatief van gemeentes.

Wat doen we daarvoor in 2012?

- In verband met de beperkte cofinancieringsmogelijkheden voor ecologische verbindingzones is geen opgave voor deze doelen geformuleerd. Uitzondering hierop vormen de projecten Grift (deels) en Voorsterbeek. In 2012 zal realisatie van enkele deelprojecten in het kader van de inrichting van ecologische verbindingzones langs de Grift en de Voorsterbeek plaatsvinden. Deze projecten maken onderdeel uit van de waterovereenkomst/het uitvoeringsprogramma tussen provincie en waterschap;

Waterschap Veluwe

- Het onderhoud richt zich op de functie van recreatieve voorzieningen, landschapselementen en EVZ's;
- Het jaar 2012 zal in het teken staan van beleidsharmonisatie op het gebied van cultuurhistorie met Vallei & Eem. Na deze harmonisatie zal mogelijk een aantal concrete (uitvoerings)projecten worden geformuleerd, waarvoor op termijn bestuurlijke goedkeuring zal worden gevraagd.
- Voorgesteld wordt om niet de Bonenburgersluis maar de Dierense Sluis te renoveren. In verband met ontstane problemen met één van de deuren (de rinketten in de sluisdeuren van het benedenhoofd zijn lek waardoor water uit het 1e pand van het Apeldoorns Kanaal kan ontsnappen. Dit kan in tijden van watertekort leiden tot een niet gewenste situatie) is de prioriteit naar de Dierense Sluis verlegd.

2.3.7. Thema 9. Meten is weten

Inhoud

De wateropgave bij 'Meten is Weten' bestaat eruit dat de goede gegevens op een consistente en betrouwbare wijze verzameld worden om het dagelijks waterbeheer van de noodzakelijke informatie te voorzien, knelpunten in het watersysteem zichtbaar te maken en om de mate van doelrealisatie (effectindicatoren) te bepalen.

Wat doen we daarvoor in 2012?

- De eerste resultaten vanuit het integraal meetplan (fysisch-chemisch, ecologisch en waterkwantiteit) zijn eind 2011 gerapporteerd. Op basis hiervan wordt het integrale meetnet geoptimaliseerd en uitgevoerd. Uitbreiden van het meet- en registratieprogramma ter ondersteuning van de grondwatertaak zoals deze op basis van de Waterwet wordt verschoven van de provincie naar het waterschap;
- Borging van de kwaliteit van de meetgegevens door uitvoering van het onderhouds- en exploitatieschema meetnet;
- In 2012 wordt gestart met de nieuwe ronde NBW-toetsing conform het opgestelde plan van aanpak. Voor medio 2012 moet het waterschap de reeds gebouwde modellen actualiseren en analyseren;
- Implementeren nieuwe mogelijkheden die door een continue verdere ontwikkeling van IRIS beschikbaar komen; De legger wordt in de periode 2010-2013 geactualiseerd op basis van het theoretische (gewenste) profiel en bepalingen uit de Waterwet. Voor de actualisatie wordt aangesloten bij de modellegger van de Unie van Waterschappen. Gezien de voorgenomen fusie wordt hierbij nauw samengewerkt met Waterschap Vallei & Eem, dit ondermeer om de integratie en uniformering te bevorderen. Het beheersregister wateren wordt gecompleteerd met actuele informatie voor o.a. vergunningverlening en handhaving, planvorming en modelberekening.

2.3.8. Thema 10. Beekherstel

Wanneer zijn we tevreden?

Doel	Opgave t/m 2015	Prognose t/m 2011	Planning 2012	Planning 2013	Planning 2014	Planning 2015	Planning 2016
Beekherstel (voorbereiding)	468 km	468 km	-	-	-	-	-
Beekherstel (uitvoering)	468 km	452 km	14 km	2 km	-	-	-

Waterschap Veluwe

Wat doen we daarvoor in 2012?

Uitvoering van de voorgestelde maatregelen in de beheer en onderhoudsplannen: doelrealisatie 14 km uitvoering van beekherstel.

2.4. Programma Waterketen

Inhoud

Waterschap Veluwe vindt samenwerking binnen de afvalwaterketen met de gemeenten binnen haar beheersgebied een belangrijk speerpunt. Dit krijgt voornamelijk vorm door het gezamenlijk uitvoeren van optimalisatiestudies aan de afvalwaterketen (OASsen). Ook is er een studie verricht naar de samenwerkingsmogelijkheden met gemeenten op het gebied van planvorming, beheer en mechanisch onderhoud van rioolgemaal en het optimaliseren van het beheer van het stelsel. De maatregelen die hieruit voortkomen worden de komende jaren geïmplementeerd.

Een van de hoofdtaken uit het programma Waterketen is om het afvalwater vanaf het overnamepunt naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie te transporteren. Daarvoor moet zorg gedragen worden voor een goed beheerde infrastructuur voor het transporteren van afvalwater vanaf de gemeentelijke rioolstelsels naar de rwzi's. Een belangrijke voorwaarde hierbij is dat het transport geen hinder voor de omgeving mag opleveren (met name geur).

Het transport van stedelijk afvalwater geschiedt door middel van rioolgemaal en transportleidingen. Tussen gemeenten en waterschap zijn afspraken gemaakt over de hoeveelheid afvalwater (m³/uur) die het waterschap moet afnemen op het overnamepunt. Deze zogenaamde afnameverplichting draagt bij tot een goed functioneren van de gehele afvalwaterketen.

Een andere hoofdtak uit het programma Waterketen betreft het zuiveren van afvalwater. Het afvalwater wordt zodanig in de rioolwaterzuiveringsinstallaties gezuiverd, dat wordt voldaan aan de kwaliteitseisen zoals die zijn vastgelegd in de Wvo-vergunning en het Lozingenbesluit Stedelijk Afvalwater. Bij extreme weeromstandigheden (m.n. aanvoer van maximaal debiet) kan het voorkomen dat er overschrijdingen van de Wvo-vergunning plaatsvinden. Het is het beleid van het waterschap om de rwzi's ook onder deze omstandigheden goed te laten functioneren.

Bij het zuiveringsproces ontstaat het restproduct slib, welk verwerkt en afgezet dient te worden. Voordat transport plaatsvindt naar de eindverwerker wordt het slib ontwaterd in de slibontwateringsinstallatie. Het ontwaterde slib wordt op een verantwoorde wijze verwerkt en afgezet.

Wat willen we bereiken?

Voor getransporteerd afvalwater is het beoogd effect een transportsysteem voor afvalwater naar de zuiveringseenheden welke voldoet aan de afnameverplichting die is overeengekomen met gemeenten.

Het beoogd effect voor het zuiveren van afvalwater betreft het afleveren van effluent dat voldoet aan de geldende vergunningsvoorwaarden.

Waterschap Veluwe

Daarnaast wordt voor het transporteren en zuiveren van afvalwater gestreefd naar minstens de vereiste effluentkwaliteit tegen zo laag mogelijke kosten.

Voor de slibverwerking dient de slibbehandeling en slibafvoer volgens geldende richtlijnen zo efficiënt mogelijk plaats te vinden. Indien onderdelen binnen de installaties gaan falen, zullen ongewenste of zelfs mogelijk ernstige gevolgen voor de programmadoelstellingen het gevolg zijn.

Het onderhoud is erop gericht ongewenste of mogelijk ernstige gevolgen te voorkomen en zodoende de continuïteit te waarborgen. Impliciet betekent dit dat onderhoudsacties daarmee zijn verworpen tot risicobeperkende maatregelen.

Het waterschap streeft naar energie-efficiënte bedrijfsvoering door toepassing van o.a. eigen energieopwekking op rioolwaterzuiveringsinstallaties.

Door de waterketen integraal te benaderen kunnen samenwerkingsmogelijkheden ontstaan met gemeenten op het gebied van planvorming, beheer en mechanisch onderhoud van rioolgemalen. Hierdoor wordt optimalisatie van het beheer van het stelsel mogelijk.

Wat gaat het kosten?

Voor het programma 'Waterketen' zijn de volgende uitgaven geraamd:

<i>(bedragen x € 1.000,--)</i>	Begroting 2012	Meerjaren-perspectief 2013	Meerjaren-perspectief 2014	Meerjaren-perspectief 2015	Meerjaren-perspectief 2016
Directe kosten	21.485				
Toegerekende kosten	7.377				
Netto kosten	28.862	28.706	29.154	30.969	31.631
Bruto investeringen	14.150	7.550	22.050	5.650	200
Subsidies	582	-	-	-	-
Netto investeringen	13.568	7.550	22.050	5.650	200

2.4.1. Thema 11. Waterketen integraal benaderen

Wanneer zijn we tevreden?

Doel	Opgave t/m 2015	Prognose t/m 2011	Planning 2012	Planning 2013	Planning 2014	Planning 2015	Planning 2016
Realisatie OASsen	8	7	1	-	-	-	-

Wat doen we daarvoor in 2012?

- De optimalisatiestudie Epe is nog niet uitgevoerd vanwege de vertraging bij het opstellen van het Basisrioleringsplan (BRP) bij de gemeente. In 2012 wordt de OAS voor Epe alsnog uitgevoerd;
- Extra inzet voor de uitvoering van zogenaamde discrepantiestudies;
- De adviserende en toezichhoudende rol met betrekking tot indirecte lozingen wordt vooral gericht op lozingen die de potentie hebben de doelmatige werking van de zuivering en/of de kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater te

Waterschap Veluwe

beïnvloeden. Dit conform het bestuurlijk goedgekeurde plan van aanpak ten aanzien van de implementatie van de nieuwe wetgeving.

2.4.2. Thema 12. Getransporteerd afvalwater

Wanneer zijn we tevreden?

Doel	Prognose 2011	Planning 2012	Planning 2013	Planning 2014	Planning 2015	Planning 2016
Samenwerking in de afvalwaterketen: Implementatie van afspraken uit samenwerkingsstudie	65%	75%	85%	100%	100%	100%
Voldoen aan de afnameverplichtingen van afvalwater	98%	99%	100%	100%	100%	100%
Discrepantieonderzoek Apeldoorn afgerond	50%	100%				
Afronden afvalwaterstrategiestudies en vertalen naar investeringsbeslissingen	ja	-	-	-	-	-

Wat doen we daarvoor in 2012?

- Voor het op adequate wijze reguleren van de lozingen, worden Wvo-vergunningen verleend, meldingen worden verwerkt, advieswerken worden opgesteld, milieuverslagen worden gecontroleerd en handhaving van de vergunningen worden uitgevoerd;
- Enkele jaren geleden is de technische staat van alle rioolgemaal geïnteriseerd. Op basis van deze inventarisatie worden de renovaties afgerond;
- Er is een studie verricht naar de samenwerkingsmogelijkheden met gemeenten op het gebied van planvorming, beheer en mechanisch onderhoud van rioolgemaal en het optimaliseren van het beheer van het stelsel. Het onderzoek naar mogelijkheden voor verdergaande samenwerking is inmiddels afgerond en heeft geleid tot een driestappenplan:
 1. Integrale planvorming op zuiveringskringniveau;
 2. Gezamenlijk operationeel beheer en ingenieursbureau op zuiveringskringniveau;
 3. Opschalen naar een afvalwaterketenorganisatie op regionaal niveau.

Inmiddels is gestart met het opzetten van integrale planvorming in de zuiveringskring Elburg en Nunspeet. Naast deze ontwikkeling worden regiobreed stappen ondernomen om te komen tot een gezamenlijk meet- en monitoringssysteem. In dit kader zullen de individuele gemeentelijke hoofdpoten worden gekoppeld, als onderdeel van centraal informatiesysteem waarin alle informatie uit overstorten, rioolgemaal, neerslagmeters etc. wordt verzameld en bewerkt tot nuttige beheersinformatie.

De acties die hieruit voortkomen, worden de komende jaren uitgevoerd.
- De afspraken ten aanzien van de basisinspanning met de gemeente Voorst zijn er de oorzaak van dat rioolgemaal Kruisakkerweg (inclusief persleiding) en rwzi Terwolde in capaciteit moeten worden vergroot. Nader vooronderzoek voor dit project vindt eind 2011 en 2012 plaats. De uiteindelijke uitvoering vindt plaats in 2013 en 2014.
- Het discrepantieonderzoek Harderwijk is in 2011 voortgezet. In het najaar van 2011 is het discrepantieonderzoek Apeldoorn gestart. Tevens wordt een begin gemaakt

Waterschap Veluwe

Wat doen we daarvoor in 2012?

- Voldoen aan lozingseisen Wvo-vergunning en het gebiedsverwijderingsrendement
Voor alle rwzi's geldt dat ze moeten voldoen aan de vergunningseisen van de Wvo-vergunning. Daarnaast wordt in een aantal vergunningen extra ruimte geboden door de opname van de gebiedsverwijderingsrendementeis voor stikstof en fosfor. Deze ruimte maakt het mogelijk dat voor bepaalde rwzi's de individuele eisen voor stikstof en fosfor vervallen. Het behalen van het gebiedsverwijderingsrendement is daardoor zeer belangrijk voor Waterschap Veluwe.

Randvoorwaarden voor de bovenstaande getallen zijn:

- Bij het stikstofverwijderingsrendement is rekening gehouden met een goed functionerende Demon installatie.
 - Bij het fosforverwijderingsrendement zal het project P-verwijdering en Thermische drukhydrolyse (zie omschrijving 'Opwekking eigen energie') gerealiseerd moeten zijn en goed moeten functioneren. Daarnaast zal de zandfiltratie rwzi Harderwijk goed moeten draaien.
- Opwekking eigen energie
De doelstelling 'beperken energie inkoop rwzi's door het opwekken van eigen energie' is gebaseerd op basis van de huidige installaties. Tevens is er een inschatting gemaakt m.b.v. het rapport van IMD van de extra elektra opwekking in 2013 en 2014, welke beschikbaar kan komen door toedoen van de projecten P-verwijdering en Thermische drukhydrolyse (extra biogasopwekking). Besloten is deze procesoptimalisaties op de rwzi Apeldoorn te gaan implementeren. De Thermische drukhydrolyse zal volgens planning eind 2012 operationeel zijn.

- Slibstrategiestudie

In 2011 is er een slibstrategiestudie uitgevoerd. Deze studie geeft inzicht in de investeringen die gedaan moeten worden om de doelstellingen op het gebied van duurzame bedrijfsvoering vanuit het klimaatakkoord en MJA3 (meerjarenafspraken energie-efficiëntie) te halen.

Daarnaast is onderzocht hoe om te gaan met de slibstromen van de diverse rwzi's. Uiteindelijk doel is om tot een zo efficiënt mogelijke slibverwerkingsopzet te komen waarbij de kosten voor de gehele slibverwerking wordt geminimaliseerd.

De surplusslibstromen van Harderwijk en Elburg en Terwolde worden onvergist naar de rwzi Apeldoorn gebracht waar, door gebruik te maken van Thermische drukhydrolyse en P-terugwinning, uit deze stromen zo optimaal mogelijk energie wordt teruggewonnen, afbraak van organische stof wordt gestimuleerd en fosfor wordt teruggewonnen.

Hierdoor ontstaan nieuwe kansen voor met name de installaties Harderwijk en Elburg vanwege het vrijkomen van gistingcapaciteit die een combinatie van primairgisting op Harderwijk en/of verwerking van externe afvalstoffen mogelijk maakt. Er wordt nader onderzoek gedaan naar de meest efficiënte wijze om deze capaciteit op te vullen. Hierbij wordt een afweging gemaakt of op de rwzi Harderwijk biogas wordt opgewerkt tot aardgaskwaliteit of dat de gasmotoren worden vervangen.

Waterschap Veluwe

- Rwzi Apeldoorn renovatie (fase 4)

De renovatie van de rwzi Apeldoorn is gefaseerd uitgevoerd. Verder is de rwzi inmiddels uitgebreid met een slibontwatering, een deelstroombehandeling (DEMON) voor stikstofverwijdering en een gisting voor externe afvalstromen. Er zijn nog een aantal resterende werkzaamheden, welke grotendeels bestaan uit het vervangen van oude elektrotechnische installaties. Deze werkzaamheden zijn in 2011 gestart en worden in 2012 afgerond.

- Rwzi Apeldoorn P-verwijdering (en terugwinning) uit deelstroombehandeling en Thermische drukhydrolyse

Tot eind jaren tachtig werd zuiveringsslib met daarin een groot deel van de met het afvalwater aangevoerde fosfaatvracht direct aangewend voor bemesting van landbouwgronden. Door het aanscherpen van de normen voor zware metalen is dit niet meer mogelijk. Het meeste zuiveringsslib wordt inmiddels verbrand, waarmee het fosfaat in de asrest terechtkomt. Het resultaat van het niet meer toepassen als slib voor bemesting is dat er een zwaarder beroep wordt gedaan op de natuurlijke voorraad fosforeerts. Deze wereldvoorraad is echter beperkt en zal op termijn niet kunnen voldoen aan de vraag. In het klimaatakkoord is afgesproken dat nutriënten, met name fosfor, worden teruggewonnen uit afvalwater en deze te gebruiken als grondstof voor bijvoorbeeld kunstmest.

Aanvullend op de deelstroombehandeling voor stikstof zal op rwzi Apeldoorn fosfor (P) worden verwijderd. Dit kan door het toevoegen van metaalzouten en afvoeren met het slib. Dit is echter geen duurzame oplossing, zeker gezien vanuit de eindigheid van de makkelijk winbare fosforeertsen. Daarom wordt het fosfaat teruggewonnen uit de deelstroom die vrijkomt bij de ontwatering van het slib.

Thermische drukhydrolyse is een methode waarbij door een voorbehandeling van biologisch slib de daarop volgende vergistingstrap kan worden geoptimaliseerd. Het principe berust op het kortstondig verwarmen en in combinatie met drukverhoging de bacteriecellen te kraken, waardoor de vergisting beter verloopt en meer biogas wordt opgewekt. De einddrogestofproductie neemt daardoor af en daarnaast wordt de ontwatering verbeterd. Beide effecten resulteren in lagere eindverwerkingskosten. Om deze technologie te testen is eind 2010 een proefinstallatie geplaatst op de rwzi Amersfoort teneinde de beoogde resultaten op praktijkschaal te toetsen.

Door P-terugwinning in combinatie van Thermische drukhydrolyse, en de daarbij ontstane verhoging van de vergistingscapaciteit op de rwzi Apeldoorn, ontstaat de mogelijkheid om de vergisting van surpluslibben in Apeldoorn te centraliseren. Hierdoor wordt in combinatie met de daaruit vrijkomende fosfor van de rwzi's Harderwijk, Elburg en mogelijk Terwolde een optimale invulling gegeven aan de omzetting van organische stof, de vorming van struviet als meststof en als gunstig neveneffect een betere ontwaterbaarheid in de eindontwatering.

Dit teruggewonnen fosfaat biedt mogelijkheden voor toepassingen als toevoeging voor kunstmest. Daarnaast past het in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen en duurzaamheid en wordt invulling gegeven aan het klimaatakkoord. De investering wordt binnen 8 jaar terugverdiend.

Waterschap Veluwe

- **Rwzi Apeldoorn energie optimalisatie**

In het kader van energie-efficiëntie wordt er doorlopend gezocht naar mogelijkheden om onze technische installatie energie-efficiënt te laten functioneren. Ook in 2012 worden een aantal energiebesparende maatregelen doorgevoerd die zowel kostenbesparend zijn als binnen de doelstelling van maatschappelijk verantwoord ondernemen vallen. Te denken valt aan het benutten van laagwaardige restwarmte, het optimaliseren van de biogasproductie en isolatie van tanks en leidingen. Hiermee wordt ondermeer invulling gegeven aan de meerjarenafspraken met het ministerie van economische zaken voor energie-efficiëntie (MJA3).

- **Rwzi Apeldoorn optimalisatie menging gistingtanks**

Het huidige mengsysteem met gasinblazing van de gistingtanks op rwzi Apeldoorn, moet worden gerenoveerd of worden vervangen door een ander systeem. Door renovatie of vervanging van het systeem vindt optimalisatie van het mengproces plaats en daarmee een optimalisatie van de biogasproductie. De functionele eisen welke aan de menging gesteld moeten worden hangen samen met de systeemkeuze voor de Thermodrukhydrolyse. Zodra de systeemkeuze is afgerond kan dit project worden opgestart.

- **Voldoen aan de Meerjarenafspraken 3**

Uitvoering geven aan de maatregelen uit het energie-efficiëntie plan (EEP) of eventueel onderbouwd afwijken. De doelstelling is 30% energie-efficiëntie in 2030. Projecten die worden genoemd in het EEP zijn ondermeer de energieoptimalisaties op de rwzi Apeldoorn en de realisatie van de Nereda zuivering op de rwzi Epe. Deze installatie moet ca. 20% minder energie gaan verbruiken dan een conventionele installatie.

- **Rwzi Apeldoorn vervangen automatisering waterlijn**

De vervanging bestaat uit het vervangen van de plc's en aanverwante componenten die de technische levensduur hebben bereikt. Daarnaast moeten aanpassingen worden gedaan om in de centrale regiekamer over de juiste procesinformatie te kunnen beschikken.

- **Rwzi Apeldoorn en rwzi Harderwijk waterkrachtcentrale**

Bij de verbouw van de rwzi's Apeldoorn en Harderwijk werd door de provincie geen toestemming gegeven om de nieuwe procesonderdelen dieper in de grond te bouwen vanwege beperking van de grondwateronttrekking tijdens de bouw. Het verval van het water tussen beluchtingstanks en de nabezinktanks op de rwzi's Apeldoorn en Harderwijk is daardoor relatief groot geworden, waardoor er meer pompenergie nodig is voor het op hoogte brengen van het water. Door tussen de beluchtingstanks en de nabezinktanks een waterkrachtcentrale te plaatsen dat aangedreven wordt door het waterverval wordt energie opgewekt en kan een deel van de energie, nodig voor de grotere opvoerhoogte, in principe worden teruggewonnen. In een haalbaarheidsstudie zijn de kosten en baten verkend alsmede de technische haalbaarheid. Economisch blijkt dit niet verantwoord om uit te gaan voeren. Uiteindelijk stroomt het effluent van de rwzi Apeldoorn door een lange effluentleiding naar de lager gelegen IJssel. De mogelijkheden voor energierugwinning op deze locatie moeten nog verder verkend worden omdat hier mogelijk een kans ligt.

Waterschap Veluwe

Agentschap NL heeft een financiële bijdrage aan deze studie verleend vanwege het innovatieve karakter en de mogelijke spin-off ervan.

- **Rwzi Apeldoorn drijfslagruiming nabezinktanks**

Op de rwzi Apeldoorn ontstaat, sinds de nieuwbouw van de waterlijn, regelmatig vorming van een drijfslag en zwevende stoffen in de nabezinktanks. In de huidige situatie worden de drijfslag en de zwevende stoffen, samen met het effluent, afgevoerd naar de IJssel. De zwevende stofconcentraties in het effluent overschrijden de eisen die hieraan gesteld worden. Dit is een onwenselijke situatie. In 2011 is een project gestart waarbij de nabezinktanks worden aangepast om zo slibuitspoeling te bestrijden en daarmee de kwaliteit van het effluent te verhogen zodat het voldoet aan de wettelijke effluenteisen betreffende stikstof en fosfor. Dit project wordt in 2012 afgerond.

- **Moderne sanitatie**

De hoeveelheid stikstof en fosfor, de zogenaamde nutriënten, die met stedelijk afvalwater worden aangevoerd zijn voornamelijk afkomstig uit urine en feces (ontlasting). De productie hiervan ligt op ca. 1,5 l/inwoner/dag en wordt door verdunning met andere afvalwaterstromen en regenwater op de rwzi aangevoerd met een hoeveelheid van ca. 130 l/inwoner/dag. Deze hoge verdunningsfactor maakt het moeilijker om deze stoffen tot het gewenste kwaliteitsniveau in het effluent te zuiveren. Gescheiden aanvoer van deze stromen, mogelijk in combinatie met vermalen groente- en fruitafval, biedt de mogelijkheid om op een rwzi de verwerking te combineren met de vergisting van zuiveringsslib. Voordelen daarbij zijn dat daarbij minder energie nodig is en dat de waterlijn op een rwzi deels ontlast wordt, wat mogelijke uitbreidingen van de rwzi naar achteren kan doen verschuiven. Daarnaast is bij een gecombineerde verwerking in de gisting, terugwinning van stikstof en fosfor met een hoger rendement te realiseren dan bij terugwinning vanuit de waterlijn.

Waterschap Veluwe heeft samen met Stowa, gemeente Apeldoorn en Grontmij mogelijkheden verkend naar een proefproject in Apeldoorn. Daaruit is de nog te bouwen wijk De Wellen, als kansrijke optie naar voren gekomen.

Als meest kansrijke mogelijkheid voor de gescheiden sanitatie wordt gedacht aan vacuümtoiletten met zeer gering waterverbruik en indien mogelijk met vermaling van groente- en fruitafval. Onderzocht moet worden of vacuümtransport naar de vergistinginstallatie van de rwzi Apeldoorn mogelijk is of dat vanwege het sterk gereduceerde volume andere transportmogelijkheden gekozen moeten worden.

In een volgende fase (NSA II (nieuwe sanitatie Apeldoorn II)) wordt een businesscase opgesteld voor de wijk de Wellen in Apeldoorn. Bij deze studie wordt nauw samengewerkt met Stowa, de gemeente Apeldoorn en Rioned.

Verder vindt uitwisseling plaats met een ander Stowa project op het gebied van nieuwe sanitatie waarbij ondermeer Waterschap Groot Salland en de gemeente Deventer betrokken zijn. De resultaten van NSA II worden in de loop van 2012 verwacht.

- **Vergisten maaisel**

Het waterschap en de inliggende gemeenten produceren jaarlijks grote hoeveelheden maaisel. Momenteel loopt er een inventarisatie naar de hoeveelheden. Deze biomassa vertegenwoordigt energie in de vorm van methaangas indien de moeilijk aanwezige vezels voor vergisting toegankelijk worden gemaakt.

Waterschap Veluwe

Momenteel zijn een aantal marktpartijen bezig hiervoor processen te ontwikkelen. Zodra de ontwikkelingen rond maaiselvergisting verder uitgekristalliseerd zijn, wordt de haalbaarheid met de markt getoetst en volgen er eventueel investeringsvoorstellen.

- Groengas uit biogas

Biogas uit slibgistingsinstallaties bevat minder methaangas dan aardgas en heeft daardoor een lagere verbrandingswaarde.

Momenteel is het gebruikelijk om biogas in speciaal daarop ingestelde motoren als brandstof in te zetten en daarmee elektrische energie en warmte op te wekken. Deze motoren vergen veel onderhoudskosten. Desondanks blijft het een lucratieve zaak zo een deel van de elektriciteit op te wekken die dan niet vanuit het net behoeft te worden aangekocht. De warmte wordt ingezet voor noodzakelijke verwarming van de slibgisting en de overtollige warmte wordt in Apeldoorn ingezet voor verwarming in de woonwijk Zuidbroek.

Een andere wijze van biogasbenutting kan zijn dat het biogas wordt opgewerkt tot aardgaskwaliteit en dan wordt afgezet op het aardgasnet. Dit is vooral interessant voor die installaties waar niet alle warmte nuttig kan worden toegepast. Afhankelijk van de kosten van opwerking van het biogas en het teruglevertarief van het gasbedrijf, kan onderzocht worden welke route milieutechnisch en economisch de voorkeur verdient. In 2010 wordt een proefinstallatie voor biogasopwerking op de rwzi Apeldoorn geplaatst, teneinde voornoemde vragen te beantwoorden.

- Rwzi Elburg optimaliseren sliblijn

Om de mogelijkheden van de slibgisting op de rwzi Elburg optimaal te benutten, dienen er aanpassingen te worden gedaan aan de sliblijn. Tevens dient de sliblijn volledig geautomatiseerd te worden voor een efficiënte bedrijfsvoering vanuit de centrale regiekamer op de rwzi Apeldoorn.

- Renovatie rwzi Epe met toepassen Nereda-technologie

De huidige installatie is niet in staat om aan de Wvo-vergunning te voldoen. Eind 2008 heeft het Algemeen Bestuur van Waterschap Veluwe ingestemd met de bouw van een nieuwe rioolwaterzuiveringsinstallatie in Epe op basis van de innovatieve techniek Nereda. De technische oplevering vindt in 2011 plaats. De garantiemetingen staan voor 2012 gepland.

- Rwzi Harderwijk aanpassing beluchting

Door de hoge belasting van rwzi Harderwijk is extra beluchtingcapaciteit benodigd. Tevens zal aanpassing van de beluchting een energiebesparende maatregel zijn.

Inmiddels blijkt de vuilbelasting van de rwzi sneller toe te nemen dan verwacht was. In 2006 is een onderzoek gestart naar de oorzaak van deze snelle toename en wat de gevolgen zijn voor de periode tot 2025. De beluchtingcapaciteit wordt aangepast op basis van de nieuwe inzichten.

Verwacht wordt dat niet alleen de beluchtingcapaciteit wordt uitgebreid, maar dat een aantal puntbeluchters worden vervangen door de energie-efficiënte plaatbeluchting. Dit project is opgestart in 2011 en wordt afgerond in 2012.

Waterschap Veluwe

- **Rwzi Harderwijk vervanging gasmotoren**

De huidige motoren zijn aan het eind van hun technische levensduur. Voor de uitvoering van de vervanging is de uitkomst van de slibstrategiestudie bepalend. Vooronderzoek voor uitvoering van de gasmotoren is gestart in 2011. De opwerking van biogas naar aardgaskwaliteit is hier mogelijk een optie.

- **Strategisch afvalwaterketenplan (SAP)**

In 2011 is een strategisch afvalwaterplan opgesteld. Het doel hiervan is het inzichtelijk maken op welke wijze in de toekomst het afvalwater binnen het beheersgebied van Waterschap Veluwe op een financieel optimale wijze getransporteerd en gezuiverd kan worden. Hierbij wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met toekomstige ontwikkelingen, waardoor de afvalwaterketen doelmatig en maatschappelijk verantwoord ingericht kan worden. Daartoe worden de noodzakelijke investeringen in de zuiveringstechnische werken per zuiveringsregio op elkaar afgestemd en in zijn totaal geminimaliseerd, waardoor met maximale risicobeheersing een duurzame, robuuste, doelmatige en maatschappelijk verantwoorde inrichting van de afvalwaterketen wordt nagestreefd.

- **Rwzi Terwolde uitbreiding capaciteit**

De afspraken ten aanzien van de basisinspanning met de gemeente Voorst zijn er de oorzaak van dat rwzi Terwolde in capaciteit vergroot moet worden. In 2007 is een quick-scan uitgevoerd, waaruit blijkt dat voor € 5 miljoen geïnvesteerd moet worden in de hydraulische aanpassing. Omdat de verwachting is dat deze zuivering ook individueel de zuiveringsprestatie moet halen en het gebiedsrendement niet meer voldoende is, dient ook voor c.a. € 5 miljoen aan technologische maatregelen te worden genomen. In 2012 wordt een projectopdracht opgesteld op basis van de dimensioneringsnota, waaruit vervolgens uitbreidingsscenario's en investeringsramingen moeten voortkomen. Hierbij wordt rekening gehouden met de doelstelling voor maximalisatie van de P-terugwinning, wat betekent dat de rwzi Terwolde geschikt wordt gemaakt voor biologische defosfatering. Het strategisch afvalwaterketenplan zal bij het opstellen van de definitieve uitbreiding van Terwolde richtinggevend zijn daar waar het gaat of al het afvalwater nog wel naar deze rwzi moet worden getransporteerd of, afhankelijk van de ontwikkeling van een industrieterrein ten zuiden van Apeldoorn, er gekozen moet worden voor decentrale afvalwater-behandeling. Hieruit kunnen verschillende zuiveringsscenario's volgen, zodat keuzes kunnen worden gemaakt op basis van kosten, duurzaamheid en robuustheid.

- **Onderhoudsacties**

Het uitvoeren van geplande en correctieve onderhoudsacties is een continu proces. Door de aanpassingen in de onderhoudsorganisatie zal de efficiëntie van het team onderhoud verder toenemen. Verder worden er enkele preventieve onderhoudstaken van beheer naar onderhoud geschoven. Dit vertaalt zich in een verbeterde onderhoudssituatie en daarmee een verdere risicobeperking met betrekking tot het technisch falen van de installaties.

Waterschap Veluwe

2.4.4. Thema 14. Slibverwerking

Wanneer zijn we tevreden?

Doel	Prognose 2011	Planning 2012	Planning 2013	Planning 2014	Planning 2015	Planning 2016
Afzet van slib en reststoffen uitvoeren conform het Landelijk Afvalbeheerplan	Voldoen	Voldoen	Voldoen	Voldoen	Voldoen	Voldoen
Voldoen aan drogestofgehalte van het ontwaterde slib	23,5% ds	23,5% ds	29% ds	29% ds	29% ds	29% ds
Voldoen aan afscheidingsrendement ontwaterd slib, o.b.v. de drogestofvracht in het centraat	98% rendement	98% rendement	98% rendement	98% rendement	98% rendement	98% rendement

Wat doen we daarvoor in 2012?

- Uitvoeren slib en reststoffen conform het Landelijk Afvalbeheerplan
Betreft een continu proces.

- Drogestofgehalte ontwaterd slib

Het drogestofgehalte van het ontwaterd slib wordt gemonitord. Bijsturing is een continu proces. De verwachting is dat vanaf 2013 de positieve invloed van P-terugwinning en Thermische drukhydrolyse op de eindontwatering zullen resulteren in een hoger einddrogestofgehalte en een verminderde hoeveelheid af te voeren slibdrogestof. Een randvoorwaarde voor het behalen van een hoger drogestofgehalte is een goed werkende ontwaterdslibpompinstallatie. Deze installatie moet het ontwaterde slib nog wel kunnen verpompen.

- Afscheidingsrendement ontwaterd slib

Betreft het percentage drogestof dat na ontwatering nog in het slib zit en dus niet via het centraat wordt afgevoerd.

2.5. Programma Bestuur en belastingen

Wat gaat het kosten?

Voor het programma 'Bestuur en belastingen' zijn de volgende uitgaven geraamd:

<i>(bedragen x € 1.000,--)</i>	Begroting 2012	Meerjaren-perspectief 2013	Meerjaren-perspectief 2014	Meerjaren-perspectief 2015	Meerjaren-perspectief 2016
Directe kosten	4.729				
Toegerekende kosten	1.873				
Netto kosten	6.602	6.696	6.992	7.207	7.340
Bruto investeringen	-	-	-	-	-
Subsidies	-	-	-	-	-
Netto investeringen	-	-	-	-	-

Waterschap Veluwe

2.5.1. Thema 0. Algemeen Waterbeheersplan

Inhoud

In het waterbeheersplan geeft het algemeen bestuur van Waterschap Veluwe aan wat haar doelstellingen en ambities zijn voor het watersysteem en t.a.v. het zuiveren van afvalwater. Tevens is hier in opgenomen hoe het waterschap in de planperiode zijn doelen wil gaan realiseren en welke kosten hiermee gepaard gaan. Periodiek wordt over de voortgang gerapporteerd. Het waterbeheersplan heeft een looptijd van 6 jaar. Het eerstkomende waterbeheersplan omvat de planperiode 22 december 2009 tot en 22 december 2015.

Wat willen we bereiken?

Het waterbeheersplan heeft tijdens haar looptijd de functie van 'agenda' voor de door het waterschap te verrichten activiteiten. Jaarlijks zal er een voortgangsrapportage verschijnen waarin wordt aangegeven of we op schema liggen, dan wel moeten bijsturen.

Wanneer zijn we tevreden?

Doel	Opgave tot 2015	Prognose t/m 2010	Planning 2012	Planning 2012-2015
Waterbeheersplan 2010-2015		Definitief plan	Voortgangsrapportage	Jaarlijkse voortgangsrapportage

Wat doen we daarvoor in 2012?

In het algemeen bestuur zal in de juni-vergadering een voortgangsrapportage worden voorgelegd.

Plannen van derden

Inhoud

Plannen van derden omvat het leveren van inbreng bij het opstellen van strategische plannen van derden die invloed kunnen hebben op het waterhuishoudkundige beleid ten aanzien van zowel de waterkwantiteits- als de waterkwaliteitstaak van het waterschap.

Wat willen we bereiken?

Het beoogde effect bij het meedenken met c.q. reageren op plannen van derden is dat in deze plannen het realiseren van de waterschapsdoelen tenminste niet geblokkeerd worden en zo mogelijk in zijn meegenomen.

Wat doen we daarvoor in 2012?

- Er zorg voor dragen dat in plannen van derden het vastgestelde beleid van het waterschap integraal wordt meegenomen;
- De watertoets toepassen in alle plannen van derden met ruimtelijke effecten;
- Bijdragen aan overige plannen van derden.

Waterschap Veluwe

2.5.2. Thema 17. Overig primair Belastingheffing en invordering

Inhoud

Tot belastingheffing behoren alle activiteiten die verband houden met het bestandsbeheer en de aanslagregeling van de waterschapsbelastingen en de afwikkeling van de daaruit voortvloeiende correspondentie.

Tot invordering behoren alle activiteiten die verband houden met het invorderen van opgelegde aanslagen voor de waterschapsbelastingen alsmede het uitvoeren van de kwijtscheldingsregeling. Zowel de belastingheffing als de invordering wordt uitgevoerd door het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus-Tricijn (GBLT). Het waterschap is in het bestuur van GBLT vertegenwoordigd door 2 leden van het college van d&h. Een van deze leden heeft zitting in het dagelijks bestuur van GBLT.

Wanneer zijn we tevreden?

Met de begroting 2012 van GBLT is ingestemd door de deelnemende waterschappen (AB-vergadering d.d 22 juni 2011). De financiële aspecten zijn verwerkt in de begroting van het waterschap.

Onderstaand zijn meest belangrijke doelstellingen (uit de begroting 2012) van GBLT benoemd.

Strategische groei

In de strategie van de organisatie ligt besloten dat in 2015 de samenwerking op het gebied van belastingen is uitgebreid met 8 andere (overheids)partners, waaronder één gemeente met meer dan 100.000 inwoners.

De gesprekken die in de jaren voor het ontstaan van de huidige organisatie zijn gevoerd door de directie van zowel Lococensus als Tricijn met de gemeenten binnen beide beheersgebieden, hebben uiteindelijk geleid tot serieuze onderzoeken met een viertal gemeenten. Het gaat hierbij om drie gemeenten uit het voormalig beheersgebied van Tricijn (Dronten, Leusden en Nijkerk) en één gemeente (Zwolle) uit het voormalig beheersgebied van Lococensus. Daarnaast zijn/worden in 2011 diverse contacten gelegd met andere (groepen van) gemeenten voor haalbaarheidsonderzoeken.

Dronten, Leusden en Nijkerk:

De gemeentebesturen van deze drie gemeenten en het algemeen bestuur van het GBLT hebben besloten om in principe in te stemmen met samenwerking per 1-1-2013.

De toekomstige samenwerking wordt projectmatig opgepakt en begeleid door bureau Berenschot. Berenschot heeft een projectplan opgesteld waarin de activiteiten zijn beschreven die in de komende periode uitgevoerd zullen worden. De belastingorganisatie start formeel uiterlijk 1 januari 2013 (of zoveel eerder als nodig wordt geacht).

Gemeente Zwolle:

In de tweede helft van 2010 heeft het GBLT, samen met de gemeente Zwolle, een haalbaarheidsonderzoek naar de mogelijkheden tot samenwerking laten uitvoeren. De besluitvorming over deze samenwerking is nog gaande.

Waterschap Veluwe

Fase II van de organisatieontwikkeling

Bij de fusie van Lococensus en Tricijn is afgesproken dat de integratie van de processen gefaseerd verloopt. Eerst het Bedrijfsbureau en vervolgens, in 2012, het primair proces. Deze ontwikkeling wordt samengevat onder de titel "Fase II in de organisatieontwikkeling van het GBLT".

Uitgangspunt bij die organisatieontwikkeling is dat deze organisch wordt vormgegeven. Dat betekent dat het geen top-down proces is met blauwdrukdenken, maar dat er betrokkenheid is van medewerkers in de organisatie. Dit proces is volop in ontwikkeling en wordt opgestart in de zomer van 2011, waarbij door het management, richtinggevend kaders zijn geformuleerd waarbinnen de uitvoering van de verdere groei van GBLT kan plaatsvinden.

Voor de organisatieprocessen en het -model anno 2012 en volgende jaren zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:

1. De focus is gericht op het tegen minimale kosten maximaal heffen en optimaal innen en de wet WOZ uitvoeren waarbij een duidelijk herkenbare klantfocus zowel in proces als structuur zichtbaar is;
2. De organisatie kent een platte structuur met korte communicatielijnen;
3. De organisatie kent zodanige processen en structuur dat groei (uitbreiding met gemeenten) mogelijk moet zijn zonder dat ingrijpende organisatiewijzigingen nodig zijn (modulair aanklikken zowel op locatie als in de werkprocessen);
4. Vorm en inhoud van de organisatie worden bepaald door:
 - efficiëntie en kwaliteit van processen;
 - het denken in termen van toegevoegde waarde (lean management);
 - maximale transparantie;
 - korte doorlooptijden en geringe uitval;
 - vraaggerichtheid;
 - klantgerichtheid;
 - innovatie, flexibel en continu verbeteren.
5. Teneinde de focus op de klantoriëntatie optimaal te kunnen benutten dan wel in te zetten worden zowel de contacten als de rechtstreekse werkzaamheden t.b.v. de burger/bedrijf in beginsel in één organisatorische eenheid ondergebracht (1e lijn) en specialistische taken (bijvoorbeeld omwille van de techniek of kennis) worden in de 2e lijn georganiseerd (zie uitgebreider hierna onder Toonaangevend In Klantcontact).

Op basis van de genoemde uitgangspunten zijn dan ook de volgende kenmerken van de toekomstige organisatie benoemd:

- Eén organisatie op één locatie onder één dak, tenzij om strategische overwegingen het wenselijk is te werken met (een) (tijdelijke) satellietvestiging(en);
- Een cluster van taken die primair gericht zijn op de burger en het bedrijf als klant;
- Een cluster van taken waar het specialisme/expertise is georganiseerd.

Veranderorganisatie

Om deze organisatieontwikkeling verder vorm en inhoud te geven en te faciliteren is in 2011 een aparte veranderorganisatie opgericht. Ten behoeve van de externe

Waterschap Veluwe

ondersteuning en kosten voor bij- en omscholing is een budget geraamd van vooralsnog € 500.000,--.

Toonaangevend In Klantcontact (TIK)

Door een interne werkgroep is een visie ontwikkeld ten aanzien van de contacten tussen het GBLT en de belastingbetalers (klanten).

De door de werkgroep ontwikkelde opvatting over klantcontacten luidt als volgt:

- Wij streven naar juiste en begrijpelijke uitgaande klantcontacten;
- Wij streven naar zo weinig mogelijk inkomende klantcontacten;
- Wij organiseren een continue verbetercyclus tussen en door middel van contacten met klanten en onze uitvoeringsprocessen;
- Wij organiseren onze klantcontacten centraal.

In de huidige situatie worden de klantcontacten verspreid in de organisatie onderhouden wat een aantal knelpunten in de hand werkt. Daarnaast zijn er op diverse punten grote verschillen tussen beide locaties, bijvoorbeeld in werkwijze en telefonische bereikbaarheid. Binnen de huidige structuur is een aantal knelpunten zeker te verbeteren en deels ook op te lossen. Het werkelijk realiseren van de ideale situatie, het concreet tot stand brengen van onze visie op klantcontacten, vereist een andere structuur. Deze structuur zal stapsgewijs gedurende de jaren 2011 (voorbereiding) en 2012 samen met de herstructurering van het primaire proces, worden gerealiseerd.

Gedacht wordt aan één centrale afdeling (Front-Office) waarbinnen een professioneel telefoonteam minimaal 85% van alle vragen in één keer afhandelt. Daarnaast worden ook vele generieke vragen, verzoeken en bezwaren, met bewaking van doorlooptijden en kwaliteit afgehandeld. Uitgaande contacten worden altijd op begrijpelijkheid en duidelijkheid getoetst door deze afdeling. De burger kan vele zaken via internet direct zelf afhandelen en de medewerkers kunnen via slimme systemen snel en overzichtelijk toegang krijgen tot alle relevante informatie over die burger. Management- en stuurinformatie (in het bijzonder aangaande klantcontacten) is voorhanden.

De Back-Office bestaat uit een aantal clusters waarin in elk geval gegevensbeheer, versturen van aanslagen (massaproductie), WOZ, betalingsverwerking, massale dwanginvordering en heffingstechnologie zijn ondergebracht. Tussen Front- en Back-Office is voortdurende informatie-uitwisseling georganiseerd.

In zijn algemeenheid levert het de volgende voordelen op voor de organisatie:

- efficiënter en dus goedkoper werken;
- sturing vanuit een integrale visie;
- professionalisering van de organisatie.

Belangrijkste voordelen voor de stakeholders (belanghebbenden bij de organisatie) zijn:

Opdrachtgevers - Financiers

- Het totaalpakket van de organisatie is beter te begroten;
- De organisatie is beter te besturen en in staat om beter en sneller te leren;
- Proces wordt goedkoper.

Klanten (belastingplichtigen)

Waterschap Veluwe

- Klanten krijgen sneller, eenduidig en begrijpelijker antwoord;
- Proces wordt goedkoper.

Medewerkers

- Medewerkers ontvangen een eenduidige aansturing;
- Medewerkers hebben betere ontwikkelingskansen op hun vakgebied.

Belastingapplicatie

Het project TAX-i ligt op het moment van schrijven van deze begroting stil. Een speciaal hiervoor opgerichte werkgroep vanuit het Waterschapshuis onderzoekt de te nemen stappen en de hieraan verbonden juridische en technische aspecten. Daarnaast is, in opdracht van het algemeen bestuur van het GBLT, gezocht naar een alternatieve oplossing voor een geïntegreerde belastingapplicatie voor zowel gemeenten als waterschappen. Na een Europese aanbestedingsprocedure is de opdracht gegund en zijn de eerste implementatie-activiteiten gestart in 2011. Deze worden voortgezet in 2012. Het uitgangspunt daarbij is dat er op 1 januari 2013 een stabiel en functionerend belastingpakket in gebruik is dat naast de waterschapsbelastingen ook de gemeentelijke belastingen op een geïntegreerde wijze kan uitvoeren.

Meeliftaanslagen

De aanslagen zuiveringsheffing voor woonruimten en watersysteemheffing ingezetenen die in het verleden werden geproduceerd met het automatiseringssysteem van Vitens, worden begin januari 2012 vanuit het eigen automatiseringssysteem opgelegd. Dit is het gevolg van het besluit van het algemeen bestuur van 27 april 2011. De implementatie van de data die benodigd is om aanslagen vanuit het eigen systeem op te leggen vindt projectmatig plaats.

Beheren klantreacties/ E-dienstverlening

Het GBLT streeft ernaar aanslagen zo vroeg mogelijk in het jaar te verzenden. Een nadeel daarvan is dat er sprake is van grote pieken in reacties daarop (vragen, ingediende bezwaar- en verzoekschriften, klachten, verzoeken om kwijtschelding enz.) via telefoon, post, website en mail. Sinds de start van zowel Lococensus als Tricijn is al geëxperimenteerd met diverse methoden om de piek optimaal op te vangen/te beheersen (wijziging virtuele Front-Office, wijziging telefoontijden, wijzigen website, flexibel personeel, e.d.).

Het in de nabije toekomst aangaan van duurzame relaties met strategische partners om E-dienstverlening verder vorm te geven zal in 2012 een belangrijke bijdrage leveren aan het optimaal beheersen van de klantreacties op beide locaties. Gelet op de wet dwangsom en beroep blijft het tijdig afhandelen van klantcontacten een doorlopend punt van aandacht.

Bestuur

Inhoud

Het algemeen bestuur bepaalt het beleid van het waterschap. De strategische besluitvorming ten aanzien van de programma's zoals opgenomen in de begroting vindt plaats door het algemeen bestuur. Het algemeen bestuur stelt de kaders vast en geeft sturing op hoofdlijnen. Het college van dijkgraaf en heemraden draagt zorg voor de verder invulling en uitvoering van het beleid.

Waterschap Veluwe

Naast de besluitvorming zal het algemeen bestuur in een aantal brainstormings-bijeenkomsten oriënterend en meningsvormend gestalte geven aan het beleid van het waterschap.

Wat doen we daarvoor in 2012?

Specifieke bestuurlijke doelen/activiteiten voor 2012 zijn:

- Het aangaan van duurzame bestuurlijke samenwerking met Waterschap Vallei & Eem;
- Het oprichten van een bestuurlijke voorbereidingscommissie uit de d&h's ter voorbereiding van de nieuwe verordeningen zoals de belastingverordening incl. kostentoedeling en afschrijvingsbeleid, begroting 2013 en voorstel interim-dijkgraaf;
- Het verder voorbereiden van verordeningen;
- Aansturen van de gezamenlijke ambtelijke organisatie;
- Het harmoniseren van beleid met Vallei & Eem;
- Het samenstellen van een overgangsbestuur;
- Het intensiveren van samenwerken met de gemeenten met name in de waterketen;
- Bestuurlijk invulling geven aan partnerschap door:
 - een actieve rol van bestuurders bij contacten bij bijeenkomsten met de inwoners en belangengroeperingen;
 - een prominente rol van de portefeuillehouders in het versterken van de relatie, communicatie en samenwerken met gemeenten, provincie, Unie van Waterschappen, bedrijfsleven, agrariërs en terreinbeheerders;
 - een actieve participatie in de uitwerking van het Rijksbeleid om te komen tot inrichting van duurzame en robuuste watersystemen;
- Invulling geven aan het bestuursprogramma.

Externe communicatie

Inhoud

Het bevorderen van het wederzijds begrip tussen het waterschap en doelgroepen door middel van planmatige communicatie. Deze communicatie is erop gericht het waterschap een duidelijk eigen gezicht te geven en het imago van de organisatie te onderhouden.

Wat willen we bereiken?

- Bewoners en bedrijven binnen ons werkgebied (her)kennen Waterschap Veluwe als hun waterschap en weten wat het doet;
- Bewoners en bedrijven binnen ons werkgebied associëren Waterschap Veluwe met de instrumentele waarden 'veilig' en 'schoon' en affectief met 'samenwerken', 'innovatief', 'transparant', 'efficiënt' en 'duurzaam';
- Bevorderen van vroegtijdig, laagdrempelig contact van ambtenaren en bestuurders met bewoners en bedrijven. Dit contact bevordert de vroegtijdige betrokkenheid van belanghebbenden bij plannen van het waterschap en voorkomt daarmee vertraging in de uitvoering;
- Bewoners en bedrijven herkennen het waterschap als overheid, d.w.z. als een organisatie die beleidskeuzes maakt en daarop aangesproken mag worden. Bewoners en bedrijven herkennen de daarbij betrokken (politieke) stromingen en keuzemogelijkheden;

Waterschap Veluwe

- Jong geleerd, oud gedaan: jongeren besteden (klassikaal) aandacht aan waterschapsorganisatie en taken en weten hoe je met (afval)water hoort om te gaan.

Wat doen we daarvoor in 2012?

De reguliere activiteiten worden uitgevoerd conform het beleidsplan externe communicatie.

Daarnaast wordt, conform het bestuursprogramma, gewerkt aan intensief contact met bewoners en organisaties. We realiseren dit door:

- het herkenbaar naar voren brengen van de taken en verantwoordelijkheden van het waterschap (o.a. een intensieve verspreiding van persberichten, folders en internetnieuws rondom projecten, open dag);
- het inschakelen van en luisteren naar de kennis en wensen van de bewoners, alvorens een plan op te stellen (informatie- en inspraakbijeenkomsten);
- jaarlijks ontmoetingen te organiseren met belanghebbenden c.q. vertegenwoordigers van belangengroepen van ondernemers, agrariërs, en terreinbeheerders om het beleid toe te lichten en reflectie op beleidsvorming te vragen;
- actieve deelname van leden van het algemeen bestuur bij informatie- en inspraakbijeenkomsten;
- Organiseren van activiteiten bij start en afronding van projecten om op deze wijze zowel ons werk te belichten, als een moment voor relatiebeheer te creëren;
- het aanbieden van waterschapsbesluiten en -vragen aan gemeenteraden en provinciaal bestuur;
- Het opbouwen en onderhouden van goede relaties met de regionale media;
- Basis- en voortgezet onderwijs passende lesmaterialen en rondleidingen aan te bieden die de leerlingen informeren over de noodzaak van het waterschapswerk en tegelijkertijd het waterschap neerzetten als werkgever, stageplaats en onderwerp voor profielwerkstukken;
- Actief informeren over, cq. meenemen van de inwoners bij de (ambtelijke) fusie van de waterschappen Veluwe en Vallei & Eem, met nadruk op de voordelen die dit heeft voor de inwoners (efficiency, kwaliteit dienstverlening).

Waterschap Veluwe

3. Nota betreffende de financiële positie

3.1. Algemeen

Dit hoofdstuk beschrijft de financiële gevolgen van het bestaande en nieuwe beleid dat in de begroting is opgenomen.

3.2. Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

In deze begroting is gerekend met een hogere bijdrage i.k.v. het Hoogwaterbeschermingsprogramma. In de begroting 2011 is gerekend met een jaarlijkse bijdragen van € 1.980.000,-- in de planperiode. In de begroting 2012 is de opgenomen bijdrage op € 2.140.000,-- begroot en in de planperiode (t/m 2016) loopt deze op naar € 4.780.000,--.

In verband met strengere vermogens- en liquiditeitseisen (Basel III) heeft de Nederlandse Waterschapsbank besloten (voorlopig) geen dividend meer uit te keren. In de primitieve begroting 2011 is deze opbrengst geraamd op € 220.000,--.

3.3. Uitgangspunten en normen

In de begroting is gerekend met de volgende uitgangspunten:

Omschrijving	Begroting 2012 / Meerjaren- perspectief 2013-2016	Begroting 2011
Rente voor kortlopende leningen		
- 2012 en 2013	1,5%	2,5%
- 2014 t/m 2016	2,0%	2,5%
Rente voor langlopende leningen	4,5%	4,5%
Stijging personeelskosten		
• CAO-verhoging (incl. sociale lasten)		
- 2011		1,5%
- 2012	2,0%	2,0%
- 2013 t/m 2016	2,0%	2,0%
Algemene inflatie		
- 2011		1,5%
- 2012	2,0%	2,0%
- 2013 t/m 2016	2,0%	2,0%
Btw-percentage	19%	19%

Bovengenoemde uitgangspunten zijn afgestemd met Waterschap Vallei & Eem. Het gezamenlijke voorstel is in beide algemene besturen in februari 2011 vastgesteld.

De in de begroting gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn conform de vastgestelde notitie "Waardering en afschrijving vaste activa".

3.4. Incidentele baten en lasten

In de begroting is een post opgenomen voor incidenteel mechanisch/elektrisch onderhoud ad € 0,2 miljoen.

Waterschap Veluwe

Verder zijn er geen incidentele baten en lasten opgenomen in de begroting.

3.5. Kostentoerekening

Uitgangspunt is dat de kosten zoveel mogelijk worden toegerekend aan de primaire en ondersteunende producten. De afdelingsgerelateerde kosten zoals bijvoorbeeld salarissen en huisvestingskosten worden toegerekend aan de kostenplaatsen van de afdelingen.

Globaal vindt de toerekening als volgt plaats:

- Huisvesting: de huisvestingskosten worden op basis van m² toegerekend aan de afdelingen.
- Afdelingskosten: de afdelingskosten worden aan de primaire en ondersteunde producten toegerekend op basis van inschatting van urenregistratie.
- Ondersteunende producten: de ondersteunende kosten worden toegerekend aan de primaire producten op basis van de kostentoerekeningscriteria zoals deze zijn opgesteld door de Unie van Waterschappen.
- Primaire producten: de primaire producten worden toegerekend aan de kostendragers watersysteembeheer en waterzuivering. Basis voor deze verdeelsleutel is de toelichting bij het rekenmodel van de nieuwe financieringsstructuur. Dit ten behoeve van de vertaling van het oude systeem naar het nieuwe financieringssysteem. De uitkomsten hiervan levert een verdeling op per beleidsproduct naar de kostendragers.
- Netto-kosten programma's: de programma's hebben een direct verband met de beleidsproducten. Het totaal van de uitkomsten van bepaalde beleidsproducten geeft het begrotingsoverzicht per programma.

Een volledig overzicht van de gehanteerde verdeelsleutels is opgenomen in de beheersbegroting.

3.6. Onttrekkingen aan reserves en voorzieningen

Ingegaan wordt op de bedragen die rechtstreeks uit voorzieningen worden onttrokken en het beroep dat wordt gedaan op overige bestemmingsreserves.

Algemene reserves:

Afhankelijk van het jaarresultaat vindt er een extra storting plaats aan de algemene reserve waterzuivering om zo uiteindelijk te komen tot het gewenste niveau van 2,0. N.B. Een nadere toelichting betreffende de gewenste/benodigde algemene reserve is opgenomen onder paragraaf 3.8 "Weerstandsvormogen" van deze begroting.

Bestemmingsreserves:

- Verwerking van afvalstoffen: de afschrijvingslasten m.b.t. projecten behorende bij deze bestemmingsreserve worden via de resultaatbestemming uit de bestemmingsreserve onttrokken. Voor de begroting 2012 is er geen onttrekking begroot.
- Groot onderhoud waterkering: Het saldo wordt aangewend voor incidentele (omvangrijke) onderhoudsklussen aan de waterkering, zoals het herstel van een talud of het uitvoeren van een extra inspectie. Het saldo van deze bestemmingsreserve bedraagt € 250.000,- en is hiermee gelijk aan het maximum. Voor 2012 zijn geen stortingen en onttrekkingen begroot.

Waterschap Veluwe

- **Tariefsegalisatie:** Deze bestemmingsreserve (per taak) wordt aangewend voor egalisatie van de toekomstige belastingtariefstijgingen. Aan de hoogte van deze bestemmingsreserve liggen meerjarencijfers over kosten- en tarievenontwikkeling ten grondslag: in het meerjarenperspectief is deze bestemmingsreserve zo laag mogelijk aan het einde van de planperiode (bij evenwicht tussen kosten en opbrengsten). De toevoeging of onttrekking aan deze bestemmingsreserve is de sluitpost van de resultaatbestemming. Voor de kostendrager watersysteembeheer is een bedrag van € 897.000,-- als onttrekking begroot. Voor de kostendrager waterzuivering is € 1.595.000,-- als onttrekking begroot.

Voorzieningen:

- **Afkoppelen verhard oppervlak:** Deze voorziening is gevormd ten behoeve van de verplichtingen die voortvloeien uit de subsidieverordening 'Afkoppelen van schoon verhard oppervlak van de riolering'. De hoogte van de voorziening is gelijk aan het totaal van de toegezegde subsidiebijdragen. De subsidietoezeggingen zijn stop gezet, derhalve worden er geen nieuwe stortingen toegevoegd aan de voorziening. De looptijd van de verordening is tot en met 31 december 2010. Voor 2012 is derhalve zowel geen storting als geen onttrekking begroot.
- **Pensioen bestuur:** In het Besluit Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW) wordt voorgeschreven dat voor arbeidsgerelateerde verplichtingen een voorziening gevormd moet worden. De hoogte van deze voorziening wordt eenmaal in de drie jaar opnieuw berekend en wordt gevormd door de pensioenverplichtingen aan (oud)d&h-leden. De werkelijk betaalde kosten aan Loyalis inzake ouderdoms- en nabestaandenpensioen worden onttrokken aan de voorziening. Om de voorziening op het juiste niveau te houden wordt jaarlijks rente toegevoegd aan deze voorziening. Voor 2012 is als rentetoevoeging € 63.655,-- begroot en € 85.000,-- als uitgaven.
- **Wachtgeld voormalig personeel en bestuur:** In de BBVW wordt voorgeschreven dat voor arbeidsgerelateerde verplichtingen een voorziening gevormd moet worden. Voor verplichtingen aan voormalig personeels- en bestuursleden inzake wachtgeld en suppletie FPU is een voorziening gevormd. Nieuw ontstane verplichtingen in een jaar worden toegevoegd aan de voorziening en de werkelijk uitbetaalde kosten worden onttrokken. De onttrekking voor 2012 is op € 120.000,-- begroot.

3.7. Waterschapsbelastingen

Watersysteembeheer

Binnen deze taak worden de kosten toegerekend naar de categorieën ingezetenen, gebouwd, ongebouwd en natuurterreinen. De eerste toerekening betreft de ingezetenen op basis van het solidariteitsbeginsel. Dit houdt in dat iedere woonruimte voor dit deel een gelijk belang heeft bij het watersysteembeheer. Op basis van de inwonerdichtheid binnen het beheersgebied worden de kosten toegerekend. De overige kosten worden toegerekend naar de overige categorieën o.b.v. de onderlinge waardeverhouding (profijtdeel conform methode Delfland).

Kostentoedeling

Onderstaand een overzicht van de toegepaste kostentoedeling conform de vastgestelde kostentoedelingsverordening.

Waterschap Veluwe

Categorie	Kosten-toedeling (%)
Ingezetenen	32,0%
Ongebouwd	10,9%
Gebouwd	56,7%
Natuur	0,4%

Tarieven en belastingopbrengst watersysteembeheer

Onderstaand een overzicht van de tarieven, eenheden en totale belastingopbrengst per categorie voor watersysteembeheer.

Omschrijving	Begroting 2012	Eenheden 2012	Belastingopbrengst 2012 (x € 1.000,-)
Watersysteembeheer			
Ingezetenen per woonruimte	€ 42,79	173.500 woonruimten	7.424
Gebouwd - Bemalen	0,03420%	€ 18,039 miljard WOZ-waarde	6.170
Gebouwd - Niet bemalen	0,01710%	€ 40,751 miljard WOZ-waarde	6.971
Ongebouwd - Bemalen	€ 61,76	31.200 hectare	1.927
Ongebouwd - Niet bemalen	€ 30,88	19.846 hectare	613
Natuur	€ 1,62	58.428 hectare	95
Totaal			23.200

Verloop kosten, opbrengsten en reserve watersysteembeheer

Vanuit de bestemmingsreserve tariefsegalisatie watersysteembeheer worden bijdragen geput om te komen tot een gelijkmatige stijging van de omslagheffing. Het verloop van de kosten, opbrengsten en reserve is als volgt:

(bedragen x € 1.000,-)

Jaar	Kosten	Belastingopbrengst + 0,0%	Dividend	Reserve				Saldo 31/12 verdeeld	
				Saldo 1/1	Storting algemene reserve	Ontr. best.res. tariefs-egalitatie	Saldo 31/12	Algemene reserve	Best.res. tariefs-egalitatie
2012	24.097	23.200	-	14.087	-	-/- 897	13.190	352	12.838
2013	24.776								
2014	25.805								
2015	27.070								
2016	28.059								

Conform gezamenlijke afspraken met Waterschap Vallei & Eem is in bovenstaande tabel alleen het verloop van de meerjarenkosten opgenomen. De nieuwe tarieven en het daarbij behorende verloop van belastingopbrengsten en reserves worden in een gezamenlijke meerjarenraming voorgelegd.

Waterschap Veluwe

Waterzuivering

De kosten worden omgerekend naar een tarief per vervuilingseenheid (v.e.). Deze v.e.'s worden aangeleverd door het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Locosensus-Tricijn.

Tarieven waterzuivering

Onderstaand een overzicht van de tarieven, eenheden en belastingopbrengst voor waterzuivering.

Omschrijving	Begroting 2012	Vervuilingseenheden 2012	Belastingopbrengst 2012 (x € 1.000,--)
Huishoudelijk	€ 45,32	436.196	19.768
Niet-huishoudelijk	€ 45,32	232.912	10.556
Totaal		669.108	30.324

Verloop kosten, opbrengsten en reserve waterzuivering

Vanuit de bestemmingsreserve tariefsegalisatie waterzuivering worden bijdragen geput om te komen tot een gelijkmatige stijging van de omslagheffing. Het verloop van de kosten, opbrengsten en reserve is als volgt:

(bedragen x € 1.000,--)

Jaar	Kosten	Tariefstijging + 3,0%	Dividend	Reserve				Saldo 31/12 verdeeld	
				Saldo 1/1	Storting algemene reserve	Ontr. best.res. tariefs-egalisatie	Saldo 31/12	Algemene reserve	Best.res. tariefs-egalisatie
2012	31.918	30.324	-	13.163	-	-/- 1.595	11.568	4.086	7.482
2013	31.839								
2014	32.414								
2015	34.330								
2016	35.071								

Conform gezamenlijke afspraken met Waterschap Vallei & Eem is in bovenstaande tabel alleen het verloop van de meerjarenkosten opgenomen. De nieuwe tarieven en het daarbij behorende verloop van belastingopbrengsten en reserves worden in een gezamenlijke meerjarenraming voorgelegd.

3.8. Weerstandsvermogen / Risicoparagraaf

Het weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële positie van het waterschap is. Dit is van belang als er zich een financiële tegenvaller voordoet. Een goed weerstandsvermogen kan voorkomen dat elke financiële tegenvaller direct leidt tot hogere lasten. Voor het beoordelen van het weerstandsvermogen is inzicht nodig in de omvang en de achtergronden van de risico's en in de aanwezige weerstandscapaciteit (de middelen om tegenvallers te kunnen bekostigen).

Waterschap Veluwe

Op 26 november 2008 heeft het algemeen bestuur het beleid weerstandsvermogen, reserves en voorzieningen vastgesteld. Voor het beoordelen van het weerstandsvermogen is inzicht nodig in de omvang en de achtergronden van de risico's en in de aanwezige weerstandscapaciteit. Dit is beschreven in het voorstel beoordeling weerstandsvermogen en vastgesteld door het algemeen bestuur op 24 juni 2009. Bij het opstellen van dit voorstel is rekening gehouden met het bestuursprogramma van het algemeen bestuur, waarin wordt gestreefd naar een weerstandsvermogen met ratio 2 (uitstekend). In 2011 wordt een nieuwe beoordeling uitgevoerd van de risico's.

De benodigde weerstandscapaciteit, die uit de risicosimulatie voortvloeit, is beschreven in het voorstel beoordeling weerstandsvermogen. De beschikbare weerstandscapaciteit wordt gevormd door de algemene reserves (na resultaatbestemming). De benodigde weerstandscapaciteit kan vervolgens worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit.

De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

Ultimo 2010 (jaarverslag 2010) bedroeg de ratio van het weerstandsvermogen:

- watersysteembeheer 2,0 (uitstekend)
- zuiveringsbeheer 1,9 (ruim voldoende)

Risico's waaraan gedacht kan worden zijn bijvoorbeeld:

- externe factoren zoals renteontwikkeling, inflatie, economische bedrijvigheid;
- omstandigheden zoals weersinvloeden;
- bedrijfsvoeringsaspecten, zoals verstoring van het zuiveringsproces door giflozingen en het in ongerede raken van installatieonderdelen;
- gerechtelijke uitspraken in het kader van de heffingen;
- wijziging regeringsbeleid.

De risico's kunnen zowel de financiën als de voorgenomen prestaties beïnvloeden.

Subsidiëring

Met de waterovereenkomst tussen provincie Gelderland en Waterschap Veluwe wordt vastgelegd welke financiële middelen de provincie en het Rijk bijdragen aan de door het waterschap te realiseren doelen.

De meest actuele waterovereenkomst dateert van 29 juli 2010. Voor de gehele uitvoeringsperiode tot en met eind 2013 betreft het nu een totaal bedrag van ruim € 27 miljoen. De netto-bijdrage van Waterschap Veluwe hierin is € 6,6 miljoen. Deze bijdrage is opgenomen in deze begroting en maakt onderdeel uit van het meerjarenperspectief. In dit pakket zijn o.a. opgenomen de uitvoering van de synergieprojecten KRW en een groot deel van het resterende herstelprogramma Beken & Sprengen.

Over een aanvulling van deze overeenkomst met bijdragen voor uitvoering herstelplannen TOP-lijst gebieden wordt waarschijnlijk eind 2011 door het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland beslist. Dit zou dan kunnen betekenen dat de 75% bijdrage vanuit het ILG-fonds gefinancierd gaat worden door de terreinbeherende organisaties als Natuurmonumenten en Het Gelders Landschap.

Onze netto bijdrage blijft 25% en deze is opgenomen in de begroting.

Waterschap Veluwe

Heffingen v.e.'s

Het geraamde aantal op te leggen vervuilingseenheden is samen met GBLT geprognoseerd. Er is een risico aanwezig dat bijvoorbeeld als gevolg van de huidige economisch ongewisse tijden de vervuilingseenheden van bedrijfsvervuilers afwijken. In totaliteit is het aantal bedrijfsgerelateerde vervuilingseenheden in 2012 op 232.912 begroot. Een afwijking van 5% op deze vervuilingseenheden geeft een afwijking van 11.646 v.e.. Om deze lagere opbrengst te compenseren is een tariefsverhoging van 0,9% benodigd voor kostendrager waterzuivering.

Rente

Het meerjarenperspectief is gebaseerd op een rentepercentage voor nieuw aan te trekken langlopende geldleningen van 4,5% voor de jaren 2012 t/m 2016 en 1,5% voor kortlopende geldleningen voor de jaren 2012 en 2013 (2,0% voor de jaren 2014 t/m 2016). Indien het rentepercentage 1% hoger uitvalt in de planperiode, leidt dit tot een structurele afwijking van de meerjarenbegroting. De tariefstijging zou voor zowel watersysteembeheer als waterzuivering 0,45% bedragen.

Cao-verhoging

Als uitgangspunt van deze beleidbegroting is gerekend met een cao-verhoging van 2,0% in de planperiode. Een hogere cao van structureel 1,0% leidt tot een hogere tariefstijging van 0,35% voor de kostendrager watersysteembeheer en 0,15% voor waterzuivering.

Inflatie

Als uitgangspunt van deze beleidbegroting is gerekend met een inflatiepercentage van 2,0% in 2012 t/m 2016. Een structureel hoger inflatiepercentage van 1,0% leidt tot een hogere tariefstijging van 0,35% voor de kostendrager watersysteembeheer en 0,25% voor waterzuivering.

Zuiveren van afvalwater

Weersomstandigheden kunnen grote invloed hebben op de kwaliteit van het zuiveringsproces en het aantal overstortingen. Bij relatief weinig neerslag zal het zuiveringsproces beter verlopen dan wanneer er een grote hoeveelheid neerslag valt. In het laatste geval zullen er ook meer overstortingen zijn, waardoor de rijksheffing fors hoger uit kan vallen. De kosten van rijksheffing zijn voor 2012 op € 727.000,-- begroot.

Borgstelling Waterschapshuis

Het Waterschapshuis is de uitvoeringsorganisatie voor de 25 waterschappen op het gebied van Informatie en Communicatie Technologie. De waterschappen dragen de kosten van de activiteiten en projecten die Het Waterschapshuis in opdracht van de waterschappen uitvoeren. Het Waterschapshuis heeft afspraken gemaakt met de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) betreffende de kredietlimiet die nodig is om projecten te kunnen voorfinancieren.

De NWB heeft vereist dat waterschappen hiervoor borg staan. Waterschap Veluwe is gevraagd borg te staan voor een bedrag van € 602.000,--. Dit bedrag is gebaseerd op een investeringsbegroting van circa € 19,3 miljoen, via een verdeelsleutel toegerekend aan de waterschappen. Het dagelijks bestuur heeft hier op 23 april 2008 mee ingestemd.

Waterschap Veluwe

Dividend Nederlandse Waterschapsbank

Op grond van de door het Bazels Comité gepubliceerde nieuwe vermogens- en liquiditeitseisen voor banken (Basel III), van welke de invoering met ingang van 2018 is voorzien, zal de Nederlandse Waterschapsbank haar huidige dividend- en reserveringsbeleid toetsen aan onder meer de minimum eis van een leverage ratio van 3% (de verhouding tussen het eigen vermogen en het balanstotaal) vanaf 2018. De Nederlandse Waterschapsbank heeft door haar lage risicoprofiel een van de hoogste solvabiliteitsratio's in de wereld. Niettemin heeft het introduceren van de leverage ratio aanleiding gegeven tot het (voorlopig) stoppen van dividenduitkeringen.

Bijdrage Hoogwaterbeschermingsprogramma en muskusrattenbestrijding

Vanaf 2011 dragen de waterschappen gezamenlijk € 81 miljoen bij aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Vanaf 2015 dragen waterschappen en Rijk samen de kosten (€ 181 miljoen) van het HWBP. Ons huidige aandeel van € 2.140.000,-- zal hierdoor oplopen tot € 4.780.000,-- in 2016.

In de begroting is gerekend met het activeren van de bijdragen HWBP (afschrijving in 35 jaar). Er loopt nog een discussie omtrent het activeren of het in de exploitatie opnemen van de bijdragen.

De commissie Waterkeringen van de Unie van Waterschappen zal hiervoor een advies afgeven. Een eventueel besluit om dit op te nemen in de exploitatie zal gevolgen hebben voor de toekomstige tariefstelling.

TAX-i

De ontwikkelingen m.b.t. het nieuwe belastingpakket TAX-i liggen momenteel stil. Indien de waterschappen niet tot een vergelijk komen met Logica over de afhandeling van het TAX-i project, zal er naar verwachting geprocedeerd gaan worden door Het Waterschapshuis. Het risico van verlies van een proces is aanwezig, ondanks de aandacht die door Het Waterschapshuis is besteed aan het bestendigen van de juridische positie.

In het worst-case scenario zal € 24,7 miljoen moeten worden betaald door de waterschappen. Voor Waterschap Veluwe gaat het om € 769.991,--.

3.9. Financiering

Algemeen

De uitoefening van de financieringsfunctie vindt uitsluitend plaats voor de taken die in het reglement aan het waterschap zijn opgedragen. De uitvoering van de financieringsfunctie voegt geen financiële risico's toe, maar is er op gericht toekomstige risico's te verminderen of te verschuiven.

Ontwikkelingen (september 2011)

De schuldenproblematiek in Europa speelt een grote rol in de hoogte van de rente. De stijgende rente in de Zuid-Europese landen resulteert in een dalende rente in Duitsland en Nederland. Geloofwaardige bezuinigingsplannen zijn noodzakelijk om de markten vertrouwen te geven dat de schulden verminderd zullen worden. Griekenland ontvangt directe steun uit het Europese Noodfonds.

De Europese Centrale Bank heeft zich genoodzaakt tot koersondersteunende aankopen van Spaanse en Italiaanse obligaties.

Waterschap Veluwe

Renteontwikkeling (september 2011)

Na een stijging in het 1^e halfjaar van 2011 is de verwachting dat de korte rente niet verder zal stijgen en mogelijk gering zal dalen. De lange rente is in het 3^e kwartaal van 2011 gedaald. Verwachting is dat de huidige niveaus nog wel een tijdje zullen aanhouden. De huidige rentepercentages bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) bedragen (gepresenteerd ten opzichte van 2010):

	September 2011	September 2010
Debet op rekening-courant	1,50%	0,55%
Geldlening lineair 5 jaar	2,00%	1,88%
Geldlening lineair 10 jaar	2,70%	2,50%
Geldlening lineair 20 jaar	3,49%	3,21%

In de begroting 2012 is gerekend met een rente voor aan te trekken langlopende geldleningen van 4,5% en voor kortlopende geldleningen van 1,5%.

De Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bedraagt 23% van het totaal van de jaarbegroting van het waterschap bij aanvang van desbetreffend jaar. Voor 2012 bedraagt de limiet € 14,2 miljoen. De kasgeldlimiet mag niet worden overschreden. Er wordt dan overgegaan tot het sluiten van een vaste geldlening. Dit conform het gestelde in artikel 4 lid 1 van de wet Fido (Financiering decentrale overheden). Hierin staat: *“De gemiddelde netto-vlottende schuld per kwartaal van een openbaar lichaam overschrijdt de kasgeldlimiet niet”*.

Uit onderstaande tabel blijkt dat de kasgeldlimiet in 2012 zal worden overschreden.

Kasgeldlimiet 2012 (bedragen x € 1.000,--)	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Gemiddelde vlottende schuld	13.776	20.827	29.245	39.728
Gemiddelde vlottende middelen	-	-	-	-
Netto vlottende schuld	13.776	20.827	29.245	39.728
Kasgeldlimiet	14.237	14.237	14.237	14.237
Ruimte onder kasgeldlimiet	461			
Overschrijding kasgeldlimiet		6.590	15.008	25.491
Berekening kasgeldlimiet				
Begrotingstotaal	61.898			
Percentage regeling	23%			
Kasgeldlimiet	14.237			

Liquiditeitsprognose

Op basis van de liquiditeitsprognose is er eind 2012 een financieringstekort van € 44 miljoen. In de liquiditeitsprognose is uitgegaan van de inkomsten en uitgaven in de begroting 2012.

Dit financieringstekort wordt vooral veroorzaakt door:

- de voorgenomen investeringen (netto € 28,3 miljoen);
- de aflossing van drie overgenomen leningen uit de Waterlandstichting van € 17 miljoen.

Waterschap Veluwe

In de liquiditeitsprognose is de reeds gesloten uitgestelde geldlening verwerkt van € 10 miljoen met een stortingsdatum in oktober 2012.

Rekening houdend met een kasgeldlimiet van € 14,2 miljoen ontstaat in 2012 een financieringstekort van € 30 miljoen. Dit bedrag zal gefinancierd worden door het aantrekken van langlopende geldleningen (zie plannen voor de waterschapsfinanciering).

De bestaande leningenportefeuille

Bij de huidige geldleningen bestaat niet de mogelijkheid om deze vervroegd af te lossen. In de onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de samenstelling, grootte en rentegevoeligheid van de langlopende geldleningen.

Mutaties in leningportefeuille	Bedrag (x € 1.000)	Gemiddelde rente
Stand per 01-01-2012	150.420	4,29%
Reguliere aflossing	- 10.670	
Aflossing leningen Waterlandstichting	- 17.000	
Reeds afgesloten lening	10.000	4,10%
Stand per 31-12-2012	132.750	4,18%

De reeds gesloten geldlening betreft een gesloten uitgestelde geldlening van € 10 miljoen, met een stortingsdatum in oktober 2012.

Verstreckte geldleningen

Aan medewerkers zijn leningen verstrekt voor een bedrag van € 5,7 miljoen. Deze leningen betreffen vooral verstrekte hypotheekleningen. Met ingang van 1 juni 2005 is de hypotheekregeling bevroren.

De renterisiconorm

Het renterisicobeheer omvat het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat in de toekomst de rentelasten van het vreemd vermogen hoger zullen zijn dan een bestuurlijk wenselijk geacht niveau c.q. het in meerjarenraming en begroting geraamde niveau. In artikel 6 lid 1 van de wet Fido (Financiering decentrale overheden) staat: "Het renterisico op het begrotingstotaal van een openbaar lichaam overschrijdt de renterisiconorm niet".

De renterisiconorm bedraagt 30% van het begrotingstotaal. Het renterisico heeft betrekking op de vaste schuld en op het bedrag waarover renterisico wordt gelopen. De wet stelt: naast de renteherzieningen zijn hiervoor ook de aflossingen van belang, want het renterisico wordt verkleind door aflossingen in de tijd te spreiden.

Uit onderstaande tabel blijkt dat de renterisiconorm zal worden overschreden. Het betreft een incidentele overschrijding in de jaren 2012 t/m 2014 en wordt veroorzaakt door aflossing van de overgenomen leningen uit de Waterlandstichting. De provincie Gelderland is hiervan op de hoogte gesteld.

Waterschap Veluwe

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000,--)	2012	2013	2014	2015	2016
Renteherzieningen	-	-	-	-	-
Reguliere aflossingen	10.670	11.280	11.281	10.281	9.525
Aflossingen Waterlandstichting	17.000	17.000	14.000	-	-
Renterisico	27.670	28.280	25.281	10.281	9.525
Renterisiconorm	18.569	18.569	18.569	18.569	18.569
Ruimte onder renterisiconorm				8.288	9.044
Overschrijding renterisiconorm	9.101	9.711	6.712		
Berekening renterisiconorm					
Begrotingstotaal	61.898				
Percentage regeling	30%				
Renterisiconorm	18.569				

Uitzetten van gelden

De komende jaren is er een tekort aan liquide middelen. Als er toch sprake is van een overschot aan financiële middelen worden deze uitgezet bij de Nederlandse Waterschapsbank. Deze bank heeft een AAA-rating.

De plannen voor de waterschapsfinanciering

Door een combinatie van de volgende maatregelen toe te passen bij het afdekken van het financieringstekort wordt het risico gespreid:

- Het rentepercentage van een langlopende geldlening is hoger dan van kortlopend geld. Daarom wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de kasgeldlimiet.
- De rente van een langlopende lening is historisch gezien nog steeds laag. De treasurycommissie zal de financiële markten volgen en zo nodig aanvullende leningen afsluiten. De financieringsbehoefte over 2012 bedraagt € 30 miljoen. Mogelijke invulling hiervan per kwartaal volgens bijgaand schema:

Lenen in	Looptijden	Bedrag
2e kwartaal	5 tot 20 jaar lineair	€ 6.000.000
3e kwartaal	5 tot 20 jaar lineair	€ 9.000.000
4e kwartaal	5 tot 20 jaar lineair	€ 15.000.000
Totaal		€ 30.000.000

Hierdoor wordt de kasgeldlimiet steeds niet overschreden en wordt voldaan aan het gestelde in de Wet Fido. Door in delen te lenen gaan we mee met de renteontwikkeling en lenen we niet meer dan nodig is.

Om aan de renterisiconorm te voldoen worden lineaire geldleningen gesloten.

Waterschap Veluwe

- Het afsluiten van leningen met uitgestelde storting om het renteniveau van toekomstige financieringsbehoeften vast te leggen (bijv. de aflossingsverplichtingen in 2013 en 2014 van de overgenomen leningen van de Waterlandstichting). De treasurycommissie bewaakt wanneer dit alternatief aantrekkelijk is.
Middels deze begroting wordt het algemeen bestuur verzocht aan dijkgraaf & heemraden in 2012 de bevoegdheid te verlenen tot het sluiten van een uitgestelde geldlening tot een maximum bedrag van € 15 miljoen.

3.10. Verbonden partijen

Op het gebied van heffen en invorderen van belastingen is Waterschap Veluwe een samenwerkingsverband aangegaan met het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus-Tricijn (GBLT). Deze organisatie is 1 januari 2011 ontstaan na een fusie van de belastingkantoren Tricijn en Lococensus. Naast Waterschap Veluwe zijn 7 andere waterschappen (w.o. Waterschap Vallei & Eem) hierbij aangesloten.

Alle genomen monsters ten behoeve van het meten van de waterkwaliteit worden door Waterschap Groot Salland geanalyseerd in het laboratorium. Waterschap Veluwe is hiervoor met Waterschap Groot Salland een samenwerkingsverband aangegaan in de vorm van een gemeenschappelijke regeling.

Waterschap Rivierenland voert de bestrijding van muskus- en beverratten uit voor haar eigen gebied, Waterschap Rijn en IJssel en die van Waterschap Veluwe. Hiervoor is een overeenkomst van kosten voor gemene rekening afgesloten.

Ook heeft Waterschap Veluwe een samenwerkingsvorm met Het Waterschapshuis. De samenwerking is 1 juli 2010 omgezet van een stichting naar een gemeenschappelijke regeling. Het Waterschapshuis is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de 25 waterschappen op het gebied van Informatie en Communicatie Technologie. Het Waterschapshuis heeft als doel het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en de andere overheden die actief zijn in de natte sector. Onder begeleiding van Het Waterschapshuis spannen de waterschappen zich gezamenlijk in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening naar burgers en bedrijven te verbeteren. Daarnaast is het streven gericht op een aanzienlijke kostenbesparing op alle ICT-uitgaven.

Het waterschap heeft in het kader van de Cross Border Lease-transactie(s) de commanditaire vennootschap Apeldoorn Facility Leasing III CV), besloten vennootschap Veluwe Lease Management III en enkele maatschappen opgericht. Op grond van de economische realiteit van het geheel der contracten worden deze entiteiten als volledig transparant beschouwd met het waterschap, oftewel als 100% deelneming.

N.B. Van de organisaties waarmee Waterschap Veluwe een gemeenschappelijke regeling heeft worden de begrotingen ter behandeling aan het algemeen bestuur aangeboden.

Waterschap Veluwe

3.11. Bedrijfsvoering

Onderstaand is overzicht opgenomen van de begroting op ondersteunende beheerproducten.

Ondersteunend beheerproduct (bedragen x € 1.000,--)	Begroting 2012	Herziene raming 2011	Jaarrekening 2010
Centraal management	675	624	647
Organisatiebeleid en -beheer	162	131	173
Personeelsbeleid en -beheer	1.833	1.916	1.772
KAM-beleid en -beheer	526	476	313
Interne voorlichting	176	150	127
Algemeen bestuurlijke en -juridische ondersteuning	274	284	255
Concerncontrol en financieel beleid	332	286	338
Meerjarenraming en begroting	81	86	74
Managements- en bestuursrapportages	173	151	138
Comptabiliteit	399	365	403
Informatiebeleid en automatisering	2.712	2.113	1.466
Centrale (geo)grafische informatie	578	615	868
Interne faciliteiten	1.409	1.368	1.294
Bemonstering en analyse	754	754	677
Werkplaatsen sector waterbeheer/- kering	318	202	256
TOTAAL	10.402	9.521	8.801

Een specificatie van de toerekening van bovenstaande ondersteunende kosten naar primaire producten is opgenomen in de beheersbegroting.

Onderstaand is een overzicht opgenomen van de geraamde personele bezetting per afdeling in fte's.

Formatie in fte's	Begroting 2012
Stafafdelingen:	
- Directie	2,28
- Personeel en Organisatie	5,19
- Bestuur en Communicatie	10,47
Sector watersysteem	
- Hoofd sector watersysteem	3,92
- Unit Ruimte voor de Rivier	6,12
- Planvorming	17,25
- Projecten	18,33
- Regulering	14,76
- Onderhoud	27,17
Sector waterzuivering	
- Hoofd sector waterzuivering	3,00

Waterschap Veluwe

Formatie in fte's	Begroting 2012
- Bouw en Kwaliteit	16,25
- Zuiveringsbeheer	48,00
Sector middelen en ondersteuning	
- Hoofd middelen en ondersteuning	2,00
- Informatievoorziening en Ondersteuning	37,24
- Financiële en Economische zaken	11,11
TOTAAL	223,09

3.12. Investerings

In onderstaande tabel wordt een samenvatting gegeven van de bruto en netto-investerings 2012 per programma:

Programma's (bedragen x € 1.000,--)	Bruto investering 2012	Netto investering 2012
Projecten Ruimte voor de rivier	16.500	-
Projecten Werken voor RWS	10.050	-
1. Veiligheid	2.590	2.590
2. Voldoende en schoon water	14.961	8.480
3. Waterketen	14.150	13.568
4. Bestuur en belastingen	-	-
Bedrijfsvoering	3.708	3.708
Totaal	61.959	28.346

Onder Bedrijfsvoering zijn de geraamde algemene investering opgenomen.

3.13. EMU-saldo

Ten behoeve van een verantwoorde economische en monetaire ontwikkeling binnen de landen die deelnemen aan de EMU (Economische en Monetaire Unie) is in het 'Verdrag van Maastricht' een groot aantal afspraken gemaakt.

Een voor overheden belangrijke afspraak is dat het 'overheidstekort' (EMU-saldo) van een lidstaat niet meer mag bedragen dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP).

Als mede overheid zijn de waterschappen ook (mede) verantwoordelijk voor een gedeelte van het Nederlandse EMU-saldo. Tegen deze achtergrond is de afspraak gemaakt om het EMU-saldo in de begroting op te nemen.

Deze verplichting is vastgelegd in artikel 4.22 van het Waterschapsbesluit en de specificatie van het EMU-saldo is in overeenstemming met de bij ministeriële regeling gestelde regels.

Het saldo in 2012 is:

Waterschap Veluwe

EMU-saldo 2012 <i>(bedragen x € 1.000,--)</i>		Begroting 2012
<i>Exploitatiesaldo:</i>	-/-	2.492
<i>Invloed investeringen:</i>		
- bruto-investeringsuitgaven	-/-	61.959
- investeringssubsidies	+	33.613
- verkoop materiële en immateriële activa	+	-
- afschrijvingen	+	11.931
<i>Invloed voorzieningen:</i>		
- toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	+	64
- onttrekkingen aan voorzieningen t.g.v. exploitatie	-/-	-
- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-/-	205
- evt. externe vermeerderingen van voorzieningen	+	-
<i>Invloed reserves:</i>		
- evt. betalingen rechtstreeks uit reserves	-/-	-
- evt. externe vermeerderingen van reserves	+	-
<i>Deelnemingen en aandelen:</i>		
- boekwinst	-/-	-
- boekverlies	+	-
EMU-saldo begroting 2012	-/-	19.048

Van het geldende 3% EMU-tekort voor geheel Nederland mogen de waterschappen 0,05% bijdragen. Dit percentage vertaald zich in een referentiewaarde van € 311.505.000,--. De EMU-referentiewaarde voor Waterschap Veluwe bedraagt € 6.996.000,-- (peil 2011). Dit wordt in 2012 overschreden. Het begroot EMU-saldo bedraagt € 19.048.000,--. De sanctie hierop kan een boete zijn. Overigens geldt het voor bijna alle waterschappen dat zij de EMU-norm gaan overschrijden, want waterschappen investeren de komende jaren fors in projecten die inspelen klimaatverandering en aangescherpte milieueisen. De EU merkt investeringen echter aan als jaarlijkse uitgaven van de overheid en telt dit mee in het overheidstekort.

Het Rijk stelt dat medeoverheden individueel verantwoordelijk zijn voor het naleven van de voor hun geldende, geactualiseerde EMU-norm. Pas als de EU besluit Nederland een boete op te leggen wegens overschrijding van de EMU-norm en de medeoverheden overschrijden de norm, zal de minister van Financiën - na regulier bestuurlijk overleg - vaststellen voor welk deel medeoverheden bijdragen in de boete.

Waterschap Veluwe

Waterschap Veluwe

4. Begroting naar kostendragers

4.1. Algemeen

In onderstaande tabel worden de totale toevoegingen/onttrekkingen aan het eigen vermogen per kostendrager weergegeven:

Kostendrager (bedragen x € 1.000,--)	Begroting 2012	Herziene raming 2011	Jaarrekening 2010
Watersysteembeheer:			
Algemene reserve	0	+ 7	+ 3
Bestemmingsreserve tariefseglisatie	-/- 897	-/- 660	+ 2.781
Bestemmingsreserve Apeldoorns Kanaal	-	-	-
Herziene raming watersysteembeheer t.l.v. bestemmingsreserve tariefseglisatie		-/- 265	
<i>Totaal Watersysteembeheer</i>	<i>-/- 897</i>	<i>-/- 918</i>	<i>+ 2.784</i>
Waterzuivering:			
Algemene reserve	0	+ 10	+ 1.603
Bestemmingsreserve tariefseglisatie	-/- 1.595	-/- 1.204	-/- 1.094
Bestemmingsreserve verwerking afvalstoffen	-	-	
Herziene raming waterzuivering t.l.v. bestemmingsreserve tariefseglisatie		-/- 518	
<i>Totaal Waterzuivering</i>	<i>-/- 1.595</i>	<i>-/- 1.712</i>	<i>+ 509</i>
Totaal	-/- 2.492	-/- 2.630	+ 3.293

4.2. Watersysteembeheer

Omschrijving (bedragen x € 1.000,--)	Begroting 2012	Herziene raming 2011	Jaarrekening 2010
Netto-kosten producten	23.765	23.936	20.485
Kosten kwijtschelding en oninbaar	+ 332	+ 339	+ 45
<i>Netto-kosten</i>	<i>24.097</i>	<i>24.275</i>	<i>20.530</i>
Opbrengst dividend	-	-/- 57	-/- 95
<i>Subtotaal</i>	<i>24.097</i>	<i>24.218</i>	<i>20.435</i>
Onttrekking reserves	-/- 897	-/- 918	+ 2.784
<i>Te dekken door belastingopbrengsten</i>	<i>23.200</i>	<i>23.300</i>	<i>23.219</i>
<u>Belastingopbrengst per omslagsoort:</u>			
Opbrengst ingezetenenomslag	7.424	7.524	7.345
Opbrengst omslag gebouwd	13.141	13.141	13.089
Opbrengst omslag ongebouwd	2.540	2.540	2.669
Opbrengst natuurterreinen	95	95	79
Belastingopbrengsten voorgaande boekjaren			37

Waterschap Veluwe

4.3. Zuiveringsbeheer

Omschrijving (bedragen x € 1.000,--)	Begroting 2012	Herziene raming 2011	Jaarrekening 2010
Netto-kosten producten	31.400	30.314	27.972
Kosten kwijtschelding en oninbaar	+ 518	+ 266	+ 75
<i>Netto-kosten</i>	<i>31.918</i>	<i>30.580</i>	<i>28.047</i>
Opbrengst dividend	-	-/- 73	-/- 125
<i>Subtotaal</i>	<i>31.918</i>	<i>30.507</i>	<i>27.922</i>
Onttrekking reserves	-/- 1.595	-/- 1.712	+ 509
<i>Te dekken door belastingopbrengsten</i>	<i>30.323</i>	<i>28.795</i>	<i>28.431</i>
<u>Belastingopbrengst per omslagsoort:</u>			
Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	10.555	10.248	9.855
Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	19.768	19.147	18.547
Belastingopbrengsten voorgaande boekjaren		-/- 600	29

Waterschap Veluwe

5. Begroting naar kosten- en opbrengstsoorten

In onderstaande tabel worden de totale exploitatiekosten en -opbrengsten weergegeven:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,--)	Begroting 2012	Herziene raming 2011	Jaarrekening 2010
Rente en afschrijvingen	19.544	17.212	14.032
Personeelslasten	16.191	15.940	15.112
Goederen en diensten van derden	21.629	22.498	21.610
Bijdragen aan derden	4.470	4.700	3.662
Toevoeging voorzieningen/onvoorzien	64	207	1.134
Totaal kosten	61.898	60.557	55.550
Financiële baten	1.918	2.242	2.305
Personeelsbaten	264	273	583
Goederen en diensten aan derden	1.571	1.581	3.059
Waterschapsbelastingen	53.524	52.093	51.650
Interne verrekeringen	2.129	1.738	1.246
Totaal opbrengsten	59.406	57.927	58.843
Exploitatieresultaat	-/- 2.492	-/- 2.630	3.293

De netto-kosten zijn als volgt weer te geven:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,--)	Begroting 2012	Herziene raming 2011	Jaarrekening 2010
Totale kosten	61.898	60.557	55.550
<i>Opbrengsten niet zijnde dekkingsmiddelen:</i>			
- Financiële baten (excl. dividendopbrengsten)	-/- 1.918	-/- 2.112	-/- 2.086
- Personeelsbaten	-/- 264	-/- 273	-/- 583
- Goederen en diensten aan derden	-/- 1.571	-/- 1.581	-/- 3.059
- Interne verrekeringen	-/- 2.129	-/- 1.738	-/- 1.246
Totaal netto-kosten	56.016	54.853	48.576

Waterschap Veluwe

Waterschap Veluwe

6. Besluit ter vaststelling en goedkeuring

Deze begroting 2012 is opgemaakt door het college van dijkgraaf en heemraden van Waterschap Veluwe d.d. 12 oktober 2011.

De dijkgraaf,

De secretaris-directeur,

(ir. G. Verwolf)

(ing. P. Spaan)

Deze begroting 2012 heeft, na voorafgaande kennisgeving, vanaf 15 oktober 2011 gedurende 14 dagen voor een ieder ter inzage gelegen.

Deze begroting is d.d. 30 november 2011 vastgesteld door het algemeen bestuur van Waterschap Veluwe.

De bevoegdheden van het dagelijks bestuur met betrekking tot het overschrijden van de netto-kosten en investeringen zijn geregeld in artikel 8 van de verordening beleids- en verantwoordingsfunctie Waterschap Veluwe.

De dijkgraaf,

De secretaris-directeur,

(ir. G. Verwolf)

(ing. P. Spaan)